

BESZÁMOLÓ

a Bankszövetség 2013. évi tevékenységéről

Budapest, 2014. március

Tartalomjegyzék

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2. MAKROGAZDASÁGI KITEKINTÉS, A BANKSEKTOR MŰKÖDÉSI FELTÉTELEI	7
3. VÁLLALATI HITELEZÉS.....	9
3.1. AZ MNB NÖVEKEDÉSI HITELPROGRAMJA (NHP)	9
3.2. A BANKSZÖVETSÉG EGYÜTTMŰKÖDÉSE A GARANCIA INTÉZMÉNYEKKEL.....	10
3.3. ÖNKORMÁNYZATI HITELEZÉS – AZ 5000 FŐ FELETTI ÖNKORMÁNYZATOK KONSZOLIDÁCIÓJÁNAK A FELTÉTELRENDSZERE .	10
4. LAKOSSÁGI HITELEZÉS	12
4.1. A LAKOSSÁGI DEVIZAHITELEZÉssel KAPCSOLATOS FEJLEMÉNYEK.....	12
4.2. EGYÉB TÖRTÉNESEK.....	16
5. A BANKSEKTOR MŰKÖDÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ TOVÁBBI FONTOSABB SZABÁLYOZÁSI FEJLEMÉNYEK	17
5.1. ÚJ HITELINTÉZETI TÖRVÉNY, PÉNZÜGYI SALÁTATÖRVÉNY	17
5.2. A SZÖVETKEZETI HITELINTÉZETEK INTEGRÁCIÓJÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY.....	17
5.3. AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV HATÁLYBA LÉPÉSÉVEL KAPCSOLATOS FEJLEMÉNYEK	18
5.4. EGYÉB JOGSZABÁLY-MÓDOSÍTÁSI KEZDEMÉNYEZÉSEK	19
6. AZ MNB-VEL ÉS A PSZÁF-FAL (A KÖZPONTI BANKKAL ÉS A FELÜGYELETI HATÓSÁGGAL) KAPCSOLATOS FEJLEMÉNYEK.....	20
6.1. A PÉNZÜGYI SZERVEZETEK ÁLLAMI FELÜGYELETÉNEK BEOLVADÁSA A MAGYAR NEMZETI BANKBA	20
6.2. A SWAP ÁLLOMÁNNYAL KAPCSOLATOS MNB JAVASLAT LEZÁRÁSA	20
6.3. KONZULTÁCIÓ A LIKVIDITÁSSZABÁLYOZÁSI TÉMAKÖRÖKRŐL	21
6.4. BUBOR REFORM	21
6.5. A KÖVETELÉSKÉZELÉSSSEL FOGLALKOZÓ PSZÁF AJÁNLÁS.....	22
6.6. A FELÜGYELETI ADATSZOLGÁLTATÁSOK VÁLTOZÁSAI	22
7. PÉNZFORGALOM.....	23
7.1. A PÉNZÜGYI TRANZAKCIÓS ILLETÉK SZABÁLYOZÁSÁNAK A VÁLTOZÁSAI ÉS HATÁSUK A KORSZERŰ FIZETÉSI MÓDOKRA	23
7.2. A KÉTSZERES INGYENES KÉSZPÉNZFELVÉTEL TÖRVÉNYI SZABÁLYOZÁSA ÉS AZ ÜGYFÉLNYILATKOZATOKAT NYILVÁNTARTÓ TÖRVÉNY KIDOLGOZÁSA	24
7.3. TOVÁBBI BANKKÁRTYÁVAL KAPCSOLATOS FEJLEMÉNYEK	24
7.4. ALAPSZÁMLA, BANKVÁLTÁS	25
7.5. BANKSZÖVETSÉGI KÖZREMŰKÖDÉS AZ ELEKTRONIKUS FIZETÉSI ÉS ELSZÁMOLÁSI RENDSZER (EFER) PROJEKTBEN	26
7.6. A PÉNZFORGALMI IRÁNYELV (PSD2)	26
7.7. AZ EU FIZETÉSI SZÁMLA IRÁNYELVE (PAD)	27
8. ADÓZÁS, SZÁMVITEL.....	27
8.1. ADÓZÁSI KÉRDÉSEK	27
8.2. SZÁMVITELI FEJLEMÉNYEK.....	28
8.3. AZ IFRS ÁTTÉRÉS KAPCSÁN INDULÓ NGM PROGRAM	28
9. BANKBIZTONSÁG	29
9.1. DEVIZAHITELES DEMONSTRÁCIÓK	29
9.2. EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ORFK-VAL	30
9.3. IT BIZTONSÁGI KÉRDÉSEK.....	30
10. BANKSZÖVETSÉGI FEJLEMÉNYEK	30
10.1. A 2013 ÉVI TESTÜLETI ÜLÉS - KITÜNTETÉSEK	30
10.2. A BANKSZÖVETSÉGI MUNKACSOPORTOK TEVÉKENYSÉGE	31
10.3. RÉSZVÉTELÜNK AZ EBF MUNKABIZOTTSÁGAIBAN	32
10.4. EGYÜTTMŰKÖDÉS A VISEGRÁDI ORSZÁGOK BANKSZÖVETSÉGEIVEL	32
10.5. VIDÉKI BANKLÁTOGATÁSOK.....	32

10.6.	RENDEZVÉNYEK, KONFERENCIÁK	32
10.7.	KOMMUNIKÁCIÓ	33
MELLÉKLET - NEMZETKÖZI KITEKINTÉS.....		35
I.	PRUDENCIÁLIS SZABÁLYOZÁS, FELÜGYELET	35
II.	AZ EGYSÉGES EURÓ PÉNZFORGALMI TÉRSÉG, A SEPA KILÁTÁSAI 2014-RE	42

1. Vezetői összefoglaló

A külső gazdasági környezetben kedvező fordulatot jelentett a világgazdasági konjunktúra 2013 második félévében bekövetkezett erősödése. Az amerikai gazdaság stabil növekedési pályára állt, míg az euró zónában másfél év recessziót követően lassú élénkülés kezdődött. A nemzetközi pénzpiacokat elkerülték a nagyobb sokkok. Az Egyesült Államokban az államadósság plafonjával kapcsolatos vita rendeződött. Az EKB kamatpolitikájában és eszközvásárlási programjában nem volt lényeges változás, s a korábbi bejelentésekkel ellentétben 2013 végéig még a FED sem mérsékelte vásárlásait.

Az alacsony szinten tartott költségvetési hiány és a folyamatosan megfigyelhető fizetési mérleg többlet eredményeként Magyarország sebezhetősége nagymértékben mérséklődött. A kedvező egyensúlyi mutatók mellett rövidtávon a növekedési mutatók is jobbak lettek a vártnál. A harmadik negyedévi 1,8%-os és a negyedik negyedévi, meglepetést okozó 2,7%-os növekedésnek betudhatóan a GDP éves szinten 1,2%-kal bővült. Az infláció üteme történelmi mélypontra, éves átlagban 1,7%-ra csökkent, de a maginfláció még nem sülyedt a jegybank által célzott 3 %-os szintre. Az MNB az alapkamatot az év során sorozatosan, mérséklődő ütemben csökkentette. (December végén 3% volt az irányadó ráta, míg a 2014. februári érték 2,7%.) A rövidtávon kedvező mutatók ellenére az ország növekedési potenciálja nagymértékben elmarad a régió egészétől, leszakadásunk középtávon folytatódik. A 300 forint/euró fölött stabilizálódott árfolyam esetleges beomlása, illetve a kamatcsökkentés túlhajtása ugyanakkor rövidtávon is kockázatot jelent.

A hitelintézeti szektort továbbra is sajátos kettősség jellemzi. Tőkehelyzete stabil, hitel/betét aránya javuló, likviditása rendszerszinten megfelelő, jövedelmezősége gyenge. Bár a szektor 2013 évi összesített adózás utáni eredménye technikailag pozitív (68 milliárd forint), a számok mögé nézve megállapítható, hogy a szektor 2013-ban is veszteséget termelt (számításaink szerint 118 milliárd forintot). A szektor a jövedelemtermelő képességet érintően kettészakadt: a nehéz feltételek mellett is nyereséges bankok csoportja mellett meghatározó hitelintézetek több év óta folyamatosan sok tíz milliárdos veszteséget könyvelnek el. A háztartási hitelek állománya az elmúlt évben is tovább csökkent (2012 végéhez képest forintban számítva 5,5%-kal), míg a vállalati hitelek állománya - a harmadik negyedévben tapasztalt, a növekedési hitelprogramnak betudható forinthitel növekedés ellenére - éves szinten 3,3%-kal szűkült. A portfólió minősége enyhén romlott, a késedelmes hitelek aránya az év végén 23,4% volt. A folyamatosan rossz jövedelmezőség, a gyenge fizetőképesség hitelkereslet és a szabályozási stressz hátráltatja, hogy a bankok betölthessék kívánatos közvetítő szerepüket a reálgazdaság élénkítésében.

Mindemellett az egyes hitelszegmensekben több a szektor számára kedvező intézkedés történt. A Növekedési Hitelprogram meghirdetése, majd második szakaszának a beindítása (500 milliárd forintnyi a Monetáris Tanács által legfeljebb 2000 milliárd forintra emelhető kerettel) közrejátszott a vállalati hitelállomány csökkenésének a mérséklésében, és a KKV hitelállomány arányának (57%) a növekedésében. Az önkormányzati szektorban 3 lépcsőben végrehajtott teljes körű konszolidáció növelte a bankok biztonságát, de rontotta a szegmessel kapcsolatos hosszabb távú üzleti kilátásokat. A lakossági hitelezésben az árfolyamgát igénybevételi lehetőségének a többszöri meghosszabbítása, majd a határidő eltörlése és az igénybe vételi feltételek lazítása fékezte a devizahiteles portfólió további romlását, s így a bankok és az ügyfelek szempontjából egyaránt előnyös.

A bankok és a gazdaság egészének a szempontjából ugyancsak kedvező, hogy nem került sor a devizahitelek egyszeri forintosítására. Kiemelkedő fejlemény, hogy a Kúria a devizahitelek kapcsán - a

felfokozott politikai elvárások ellenére is - higgadt, a jogbiztonságot erősítő jogegységi döntést hozott. Hasonlóan fontos az Alkotmánybíróság 2014 márciusában nyilvánosságra hozott határozata, amely egyértelműsítette, hogy az Alkotmánybíróságnak nem hatásköre az egyedi szerződések vizsgálata. Az Alkotmánybíróság azt is leszögezte, hogy a fennálló szerződések jogszabályi megváltoztatására a bírói szerződésmódosításnál megkövetelt feltételek teljesülése esetén nyílik lehetőség, a felek méltányos érdekeinek a figyelembe vételével. Az alkotmánybírósági döntésből következik, hogy a szerződésekkel és a bírósági gyakorlattal kapcsolatban továbbra is a Kúria által kiadott múlt decemberi vélemény az irányadó.

Ugyanakkor az új hitelintézeti törvény fogyasztók számára kedvező intézkedései - mindenekelőtt a lakáscélú hitel fogalmának kiterjesztése - a lakossági ügyfelek széles köre számára jelentenek a korábbinál jobb feltételeket. A tőkekövetelmény direktívát (CRD4) is átültető új Hpt. és a 2014 januárjától a közvetlenül hatályba lépő és alkalmazandó tőkekövetelmény rendelet (CRR) ezen túl együtt alkotják a prudenciális szabályozás kereteit. A Hpt. és a CRR együttes alkalmazása komoly, eddig nem tapasztalt kihívást jelent a szektor számára, amit tovább fokoz az új Ptk. 2014. március 15-i hatályba lépése. Az új Ptk. alkalmazására történő felkészülés nem csak a jogi apparátusok tanulási folyamatát jelenti, hanem a banküzem működésének átállítását az új jogszabálynak megfelelő működési rendre. A szektor számára gyökeres változást jelent a hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló törvény alkalmazása, de egyéb területeken (például pénzforgalom) is módosítani kell az eddigi gyakorlatokon.

A bankokat és ügyfeleiket meglehetősen kedvezőtlenül érintette a tranzakciós illeték mértékének 2013. augusztus 1-től történő jelentős megemlése, míg a tranzakciós illeték tervezettől való elmaradása miatt kivetett (az áprilisig befizetett PTII 208%-ának megfelelő egyszeri illeték) a bankoknak jelentett 75 milliárd forintos veszteséget. A havi kétszeres ingyenes készpénz felvétel biztosításának kötelezettsége, valamint az interchange díj (bankközi jutalék) szabályozása 2014-től további közvetlen veszteségeket, illetve bevétel elmaradást generál. A Magyar Nemzeti Bank által kezdeményezett és a MasterCard által finanszírozott, a bankkártyás fizetéseket lehetővé tevő készülékek (POS terminálok) telepítési programja számottevő feladatot jelentett a résztvevő bankok számára, miközben az eredmények elmaradtak az előzetes hatósági várakozásoktól.

Banki szempontból az is versenyhátrányt jelent, hogy a lakossági betéteket 2013. augusztus 1-től a 16%-os kamatadó mellett, további 6% egészségügyi hozzájárulás is sújtja, ami tovább csökkenti az állampapírokhoz viszonyított versenyképességet és ellene hat a hitel/betét mutató javulásának.

Szervezeti oldalról 2013-ban a szektort érintően két fontos változás történt: a szövetkezeti szektor újraszabályozása, illetve a PSZÁF MNB-be történő beolvasztása. A kötelező szövetkezeti integráció megteremtése és a Takarékbank államosítása tulajdonosi érdeksérelmekkel járt, amit a hatékonyság kilátásba helyezett növekedésével indokoltak. A Felügyelet Magyar Nemzeti Bankba 2013. október 1-től történő beolvasztása zökkenő mentes volt.

A 2013-as év során a globális és az európai hatóságok folytatták és esetenként véglegítették azokat a szabályozási munkákat, amelyek a 2007-2008-as pénzügyi válság nyomán felszínre került hiányosságok megszüntetésére irányultak. Mivel a pénzügyi válságból kiinduló elmélyülő és elhúzódó recesszió súlyos politikai kérdés, a pénzügyi szabályozás fejleményeit a legfelsőbb politikai fórumokon (G20-ak állam és kormányfőinek találkozóin, vagy az európai uniós csúcson) is időről-időre áttekintik. A G20-aknak készített jelentések kitértek a bankok és a bankrendszer biztonságát megerősítő Bazel III tőkekövetelmény és likviditás szabályozás implementálására; a válságrendezési rezsimek - „too big to fail” (túl nagy, hogy veszni hagyják) probléma kezelését célzó – reformjára, az

OTC derivatívákkal kapcsolatos intézkedések bevezetésére, az árnyékbanki tevékenység szabályozására és nyomon követésére, illetve a pénzügyi piacok biztonságának a növelésére. A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság tevékenységében a likviditás fedezeti rátára és a likviditásfigyelés eszközeire vonatkozó végleges útmutató elfogadásán túl, a kereskedési könyv tőkekövetelményének a felülvizsgálatát, illetve az értékpapírosításra vonatkozó előírások átdolgozását kell kiemelni. Az áttételi ráta szabályozás részleteinek a kidolgozása ugyancsak jelentős lépést jelentett a szabályozási reform teljessé tételéhez. Az említett témakörök 2014-ben is a Bizottság prioritásai maradnak, kiegészítve a nettó stabil finanszírozási mutató véglegesítésével.

Az Európai Unió szabályalkotásban a tőkekövetelmény és likviditásszabályozás (CRR/CRD4) elfogadása, a bank helyreállítási és szanálási direktíváról (BRRD) és a betétbiztosítási direktíváról (DGSD) való megegyezés, valamint a bankunió irányába tett lépések – az Egységes Felügyeleti Rendszer szervezeti kereteinek a kialakítása, illetve az Egységes Szanálási Rendszerre vonatkozó javaslat voltak a legfontosabb mérföldkövek. Az egységes európai szabálykönyv részletszabályinak, technikai sztenderdjeinek a kialakítása/alkalmazása az Európai Bankhatóságra és a bankokra egyaránt nagy terheket ró, nem beszélve az Európai Központi Bank által vezényelt, 2014 februárjában kezdődő átfogó értékelésről, illetve az azt követő stressz tesztről. A feszített program az Európai Bankföderációtól, illetve annak tagszervezeteitől is fokozott lobbizást igényelt/igényel.

2. Makrogazdasági kitekintés, a bankszektor működési feltételei

A **világgazdaságban** az év eleji lassulást követően 2013 második felében erősödött a konjunktúra. Az év második felére a fontosabb régiókban javult az üzleti hangulat, az amerikai gazdaság stabil növekedési pályára állt, míg az euró zónában másfél év recessziót követően megkezdődött a kilábalás, technikai értelemben megszűnt a visszaesés. A visszafogott gazdasági aktivitás, a csökkenő energia- és élelmiszerárak következtében a világgazdaságban mérsékelt volt az inflációs nyomás, mind az USA-ban, mind az euró-zónában 1% körül alakult az infláció az év végén.

A nemzetközi pénzüpiacokat elkerülték a nagyobb sokkok. Az EKB kamatpolitikájában és eszközvásárlási programjában 2013 folyamán nem történt lényegi változás. Az Egyesült Államokban az államadósság plafonjával kapcsolatos vita októberben megnyugtatóan lezárult, és bár a FED már májustól jelzéseket küldött a piacoknak az eszközvásárlási programja leépítésének szándékáról, azonban azt csak 2014-ben kezdte meg, és több lépésben, időben elnyújtva hajtja azt végre.

2013-ban **Magyarország** sebezhetősége nagymértékben mérséklődött. A kormányzat elkötelezett a költségvetési hiány alacsony szinten tartása mellett. A folyamatosan megfigyelhető külső egyensúlyi többlet eredményeként csökkent a külső adósságállomány. A kedvező egyensúlyi folyamatok mellett rövidtávon a növekedési folyamatok is kedvezőek (ebben az egyszeri tételek fontos szerepet játszanak), azonban a gyors egyensúlyjavulás középtávon növekedési áldozattal járhat. A gazdaság továbbra is „kétarcú”, egy erős exportágazat mellett egy gyengélkedő, forrás- és belső kereslethiányos belföldre termelő ipari ágazat figyelhető meg.

A gazdasági növekedés üteme 2013 második felében meglepetést okozott (a III. és a IV. negyedévben 1,8% és 2,7% az előző év azonos időszakához képest), ezzel éves szinten **GDP** 1,2%-kal bővült. A makro-adatok kedvező alakulása mögött kiemelendő a mezőgazdaság és az autóipar jó teljesítménye, valamint az alacsony bázis okán számottevően javuló építőipari termelés. Felhasználási oldalon kedvező fejlemény, hogy az export mellett a belső kereslet mérsékelt élénkülése is szerepet játszott a növekedésben, valamint, hogy a beruházások volumene éves szinten 7%-kal növekedett, ami az elmúlt 5 évben először jelent tényleges növekedést a megelőző évi adathoz képest.

Az év végére az egyszeri hatások - elsősorban a rezsicsökkentési intézkedések - miatt történelmi mélységekbe süllyedt az **infláció**: így december/december viszonylatban 0,4%-ra, éves átlagban 1,7%-ra csökkent a pénzromlás üteme. Ugyancsak javult az egyszeri hatásokat (pl. nem feldolgozott élelmiszer árakat, piaci energia árakat) nem tartalmazó maginfláció, azonban december/december viszonylatban még nem csökkent az MNB középtávú céljában szereplő 3%-os szintre.

A **folyó fizetési mérleg** 2009 óta többletes és az egyenlege már 2013 első három negyedévében meghaladta a GDP 2%-át. A **munkanélküliség** a kormányzati intézkedések (alapvetően a közmunkaprogram) hatására a 2012 év végi 10,7-ről 9,1%-ra mérséklődött.

A kedvező inflációs adatok és a forint árfolyamának relatív stabilitása az MNB-t a bejelentett, 25 majd 20 bázispontos alapkamat-csökkentési sorozat folytatására készítette, az alapkamat ennek eredményeként az év végére 3%-os szintre süllyedt. (A további újabb mérsékléseket követően az alapkamat 2,7%.) A csökkenő alapkamat hatására tovább mérséklődtek a forint bankközi referenciakamatok, illetve a banki forint betéti- és hitelkamatok.

A **hitelintézeti szektor** helyzetét továbbra is sajátos kettősség jellemezte. A szektor együttes tőkehelyzete erős (17,9%-os tőkemegfelelési mutatóval), likviditása rendszerszinten megfelelő, bár

intézményi szinten jelentős eltérések vannak. A hitelállomány továbbra is meghaladja a belföldi intézmények által kezelt betéteket (a hitel/betét mutató 107%). A bankrendszer fennakadás nélkül képes kiszolgálni a hazai számla- és készpénzforgalmat, azaz rövidtávon ellátja tankönyvi funkcióit a magyar gazdaságban. Ugyanakkor a részben kormányzati intézkedések miatt fennálló folyamatosan rossz jövedelmezőség, a gyenge fizetőképes hitelkereslet és a szabályozási stressz középtávon hátráltatja, hogy a bankok betölthessék kívánatos közvetítő szerepüket a reálgazdaság élénkítésében.

2013-ban a bankmérlegek eszközoldalán folytatódtak az alkalmazkodási folyamatok. A devizaeszközök leépülése mellett a hitelek likvidebb eszközökbe áramlása is folyamatos volt. A **vállalati hitelállomány** volumene – mind a forint, mind a devizahitelek esetében – 2013. júniusig folyamatosan csökkent. A forintbitelek az NHP biteleinek következtében a harmadik negyedében egyszeri növekedést mutattak, majd a negyedik negyedében csökkentek, azonban az év egészére vonatkozóan 8,4%-kal növekedtek. A devizahitelek esetében jelentős 13%-os visszaesés volt tapasztalható. A teljes állomány 3,3%-kal csökkent, a KKV hitelállomány súlyát jelentősen (43-ról 57%-ra) növelte. A **háztartási bitelek** negatív trendje egész évben folyamatos volt, 2012 végéhez képest az állomány forintban számítva csaknem 5,5%-kal csökkent.

2012 végén 23,2% a **késedelmes bitelek** aránya, míg 2013 év végén 23,4, tehát a hitelportfólió minőségromlási trendje 2013-ban, ha lassan is, de folytatódott. Sajátos kedvezőtlen folyamat alakult ki a lakossági jelzálogbitelek esetében, ahol a késedelmes bitelek állományának viszonylagos állandósága (33-34%-a az érintett portfóliónak) mellett megnövekedett a 90 napon túli tartozások részaránya a 90 napon belüliekhez képest (2012 végén 16% vs. 17,1%, 2013 decemberben 19% vs. 14,3%).

Az előző évhez képest a **betétállomány** csekély mértékben növekedett (1,4%), azonban a betétszerkezetben kedvezőtlen változások történtek. A növekedés elsődleges oka a **vállalati betétállomány** jelentős emelkedése (14,3%), amely szinte kizárólag a folyószámla betétek növekedéséből adódott. A növekedés különösen a harmadik negyedévhez köthető, így vélhetően számottevő szerepe van benne az NHP programból a szektorhoz került forrásoknak. A **lakossági** szegmensben folytatódott a **betétek** erodálódása (-9,8%). Ennek okaként továbbra is elsősorban az alacsony kamatkörnyezet, és az államadósság finanszírozás - egyenlőtlen versenyfeltételek miatti - kizorítási hatása, illetve a befektetési alapok támasztotta verseny áll. További változást az illékony folyószámla betétek növekedése, és a lekötött betétek jelentős esése, ami a kizorítási hatás erősödése (további kamatcsökkentés) folytán esetleges további negatív változásokat vetíthet előre.

A fenti folyamatok eredményeként 2013 végéig a teljes hitelintézeti szektor nettó **hitel/betét aránya** további 10 százalékponttal csökkent a 2012 végi 117%-ról.

A bankközi források 2013-ban összességében csökkentek. A **belföldi bankközi források** elsősorban a jegybanktól felvett hosszú futamidejű bitelek állományának bővülése miatt növekedtek. Emellett tovább folytatódott a **külföldi források** hazai bankszektorból történő kivonása. Éves viszonylatban a szűkülést elsősorban a külföldi hitelintézetek (többségében anyabankok) által a hazai bankok rendelkezésre bocsátott források (betétek és bitelek) jelentős csökkenése okozta. Hasonló nagyságrendben csökkent a szektor intézményei által **kibocsátott** kamatozó **értékpapírok** állománya, amit az állami tulajdonú speciális hitelintézetek sikeres őszi külföldi devizakötvény kibocsátásai némileg kompenzáltak.

Az előzetes, nem auditált **eredmény** adatok alapján a teljes hitelintézeti szektor elszámolás-technikai értelemben nyereséges volt, az adózás utáni eredménye 68 milliárd Ft. Ha az eredményt megtisztítjuk a célfeladatokat ellátó állami intézmények (MFB, EXIM, KELER) nyereségétől, a hazai

bankok külföldi leánybankjainak teljesítményétől, valamint a szavatoló tőke emelését célzó, a rendkívüli eredménytégeket is érintő egyedi banki intézkedésektől, akkor látható, hogy a szektor 118 milliárd forint veszteséget termelt 2013-ban. Az eredmények kedvezőtlen alakulása mögött elsősorban a változatlan összegű banki különadók (126 milliárd Ft), a pénzügyi tranzakciós illeték (215 milliárd Ft, amely a díjképzésben csak részben került figyelembevételre), az egyéb a bankszektor célzottan sújtó közterhek, valamint a hitelportfolió minőségének romlása miatti céltartalék növekedés (302 milliárd Ft) húzódik meg. A szektor - az egyre bonyolultabb szabályozásból következő operációs és IT költségek miatti - többletkiadásai ellenére tovább - a 2007-es szintre - csökkentette a működési költségeit, azonban ez nem volt képes számottevően kompenzálni a fenti negatív hatásokból eredő romló eredménypozíciót.

3. Vállalati hitelezés

Az MNB statisztikái szerint a vállalati-állomány csökkenése 2013-ban jelentősen lelassult. 2013 utolsó negyedében a hitelállomány 301 milliárd Ft-tal csökkent. Az éves állomány leépülési ütem árfolyamhatásoktól megtisztított mértéke 1,2% volt az év végén, amely – a harmadik negyedévben tapasztalható növekedésnek betudhatóan - számottevően kisebb az utóbbi években tapasztalt 3-4%-os értéknél. A Növekedési Hitelprogram új szerződésai visszafogottan alakultak 2013 év végén, a program keretein belül folyósított hitelek élénkülése 2014 második negyedévtől várható.

A vállalati hitelezés szűkülésének hátterében a gyenge gazdasági kilátások, az alacsony beruházási hajlandóság és külföldi tőkebefektetések, valamint az egyes iparágakat - ingatlan szektort, önkormányzati szektort - érintő nehézségek állnak. Ezek annak ellenére visszafogják a hitelezési hajlandóságot, hogy a pénzintézetek és a vállalatok érdeke is a tőkekihelyezés növelése lenne. A fentiek mellett a hitelezés szigorításához a kockázati tolerancia válság óta tartó csökkenése is hozzájárul.

Ugyanakkor pozitívként értékelhető, hogy a jegybanki kamatcsökkentési ciklus egyre jobban érvényesül a vállalati kölcsönök árazásában, a minimum 5 éves hitelek átlagos kamat szintje 2014. januárra 4,94 %-ra csökkent. Az euró alapú hitelek esetében a kamat és a felár is változatlan maradt. Kedvező fejlemény, hogy a nem teljesítő vállalati hitelek aránya a III. negyedév végi 17,3%-ról 16,4%-ra csökkent az év végére.

3.1. Az MNB Növekedési Hitelprogramja (NHP)

2013. június 1-én az MNB elindította a három pillérből álló Növekedési Hitelprogramját a kis- és középvállalkozások hitelezésének élénkítése érdekében. Az MNB az NPH keretében 0 százalékos kamatozású, legfeljebb 10 éves futamidejű refinanszírozási hitelt nyújtott a programban részt vevő hitelintézetek számára. A jegybank kedvezményes kamatozású refinanszírozási hitelének összege 750 milliárd Ft, rendelkezésre tartási ideje június 1.-augusztus 31. közötti időszak volt és a hitelintézetek egy felülről korlátozott kamatmarzs (garanciával legfeljebb 2,5%, anélkül legfeljebb 2%) mellett továbbhitelezték a KKV-knak.

A program I. pillére a hitellel már rendelkező vállalatok finanszírozási költségeit kívánta csökkenteni, illetve lehetővé tenni olyan projektek megvalósítását, amelyek elindítását a magas finanszírozási költség eddig akadályozta. A program II. pillére a KKV-k hitelein belül a deviza alapú hitelek arányának csökkenését kívánta elérni. A program III. pillérének keretében az MNB új euró likviditást nyújtó tendereket vezetett be összesen 8 különböző futamidő mellett.

MNB statisztikái szerint a keretösszeg 93,5%-ra kötődtek hitelszerződést a hitelintézetek; ami mintegy 10 ezer szerződést és közel 701 milliárd Ft-ot jelentett. Az első pillér iránt jelentkező nagyobb keresletet látva az MNB augusztus 1-én lehetővé tette a II. pillérben allokált hitelkeret I. pillér keretében történő felhasználását. Ennek köszönhetően az I. pillér esetében az igénybevétel megközelítette a 472 milliárd Ft-ot (a keretösszeg 112%-a), a II. pillérben a 229 milliárd Ft-ot (keretösszeg 70%-a). A program eljutott minden ágazatba, de a mezőgazdaság, a feldolgozóipar és a kereskedelem kiugró részesedéssel rendelkezett.

A Növekedési Hitelprogram első szakaszának sikerességére tekintettel 2013. szeptember 11-én a Monetáris Tanács a program folytatása mellett döntött. A gazdasági növekedés támogatása érdekében az NHP második szakasza során rendelkezésre álló keretösszeg 500 milliárd forint, amelyet a Monetáris Tanács legfeljebb 2000 milliárd forintig megemelhet. A program második szakasza 2013. október 1-től 2014. év végéig tart. A keretösszeg 90 százaléka az I. pillérben új hitelezést érint, míg 10 százaléka a II. pillérbeli hitelkiváltásokra használható fel. A program keretein belül történő allokáció az első szakasztól eltérően érkezési sorrendben történik. Az NHP első és második szakaszára összevontan fennálló - forintügyletre és devizahitelek kiváltására külön-külön alkalmazandó - korábban 3-3 milliárd forintos felső korlát 10-10 milliárd forintra emelkedik.

3.2. A Bankszövetség együttműködése a garancia intézményekkel

2013. év során a Magyar Bankszövetség fontos törekvése volt, hogy a vállalati - és ezen belül a KKV - hitelezés a garancia intézmények erősödő részvétele révén is növekedjen. Ennek jegyében a Hitelgarancia munkacsoport több közös ülést tartott a garancia intézményekkel, melynek célja az elérhető garancia programok, továbbá a programok módosítási lehetőségeinek az áttekintése volt.

Ismereteink szerint az egyeztetések is szerepet játszottak abban, hogy a Magyar Fejlesztési Bank által 2013. év közepén végrehajtott tőkeemelés követően **csökkentek a Garantiqa Hitelgarancia Zrt.** állami viszont garanciával fedezett kis- és középvállalkozásnak minősülő ügyfelek ügyletei után felszámításra kerülő **kezességvállalási díjai**. A Kormány határozata alapján garanciadíj-támogatásban részesülnek a KKV-k a 2013. év közepe után kibocsátott hitelek esetén a hitel teljes futamidejére. A KKV a kezességvállalási díjhoz évente a teljes hitelösszeg legfeljebb 0,75%-át kitevő garanciadíj-támogatásra jogosult. Amennyiben ezen ügyletekhez kapcsolódóan a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. a hitel tőkeösszegére 80%-os mértékű készfizető kezességet vállal, akkor a KKV által fizetendő éves kezességvállalási díj nem haladhatja meg a teljes hitelösszeg 0,5%-át. (A korábbi átlagos díjszint 1,8% volt.) A 2013. év vége óta érvényben lévő díjszabás értelmében pedig a KKV által fizetendő éves kezességvállalási díj nem haladhatja meg a teljes hitelösszeg 0,3%-át, míg forgóeszköz- valamint speciális forgóeszközhitel esetén a 0,5%-ot.

2014-től a készfizető kezességvállalási kérelem elbírálásának ideje csökken: amennyiben a kérelmet befogadja a Garantiqa Hitelgarancia Zrt., akkor azt a befogadástól számított legkésőbb 7 munkanap alatt elbírálja, a korábban érvényben lévő 15 nap helyett.

3.3. Önkormányzati hitelezés – az 5000 fő feletti önkormányzatok konszolidációjának a feltételrendszere

A Kormány újraszabályozta az önkormányzatok mindennapi működését rendező törvényeket, valamint a feladatok végrehajtását biztosító előírásokat. A helyi önkormányzás feladatainak

újrastrukturálása mellett az önkormányzati gazdálkodás feltételei és módja is megváltoztatásra kerültek. Ennek egyik jelentős lépéseként a Kormány rendezni kívánta az önkormányzatok működését és fejlesztéseit biztosító, de korábban az állam által nem fedezett kiadásokkal kapcsolatos kötelezettségvállalások sorsát.

Ezen cél elérése érdekében 2011-ben az állam - törlesztési célú támogatásként - egyszeri, vissza nem térítendő költségvetési támogatást nyújtott a megyei önkormányzatok (197,6 milliárd forint), majd 2012-ben az 5.000 fő lakosságszámot meg nem haladó települési önkormányzatok és többcélú kistérségi társulásaik számára (74 milliárd forint).

Az adósságkonszolidáció folytatásaként – a 2012. évi CCIV. törvény alapján – az állam teljes mértékben átvállalta az 5.000 fő lakosságszámot meghaladó települések önkormányzatának fekvőbeteg-szakellátáshoz és az egyes szakosított szociális és gyermekvédelmi szakellátási intézményekhez kötődő, pénzügyi intézmény felé 2012. december 31-én fennálló tartozását, illetve részben átvállalta az 5.000 fő lakosságszámot meghaladó települések önkormányzatának pénzügyi intézmény felé 2012. december 31-én fennálló tartozását. (Az adósságátvállalás mértéke az átvállalással érintett önkormányzat 2012. június 30-ai egy főre jutó iparűzési adóerő-képességének, valamint az önkormányzat településkategóriája adóerő-képessége korrigált átlagának egymáshoz viszonyított aránya alapján került meghatározásra.)

A törvényben lehetővé tett eltérési lehetőségek figyelembe vételével az adósságátvállalás tényleges százalékos mértékéről az államháztartásért felelős miniszter és a helyi önkormányzatokért felelős miniszter 2013. február 28-ig egyezett meg az érintett önkormányzatokkal. A konkrét ügyletek előtörlesztéséről, illetve átvállalásáról az államháztartásért felelős miniszter az ÁKK Zrt. útján 2013. június 28-ig kötött megállapodást az önkormányzatokkal és azok hitelezőivel, összesen 610,3 milliárd forint összegű adósságállományt érintően.

Az adósságkonszolidáció befejezéseként az állam a Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről szóló 2013. évi CCXXX. törvény alapján a települési önkormányzatok és ezek társulásainak 2013. december 31-én pénzügyi intézmények felé fennálló fizetési kötelezettségeit is átvállalta.

A konszolidáció a 2013. december 31. napján fennálló teljes adósságállományra (tőke, késedelmes tőke), valamint az ezekhez kapcsolódó, 2014. február 28-ig számított járulékos követelésekre (kamat, késedelmi kamat, rendelkezésre tartási jutalék, kezelési költség) terjed ki. A 2014. évi költségvetési törvény szerint az adósság egyes elemeinek átvállalását az állam úgy is teljesítheti, hogy 200 millió forintnál, vagy 815 ezer CHF-nél, vagy 660 ezer EUR-nál kisebb összegű adósságelemekre az állam egyszeri költségvetési támogatást nyújt. Ezzel a megoldással egyszerűsíthető a kisebb összegű hitelek átvállalásának technikája.

A 2013. december 31-án adósságrendezési eljárás alatt álló önkormányzatok esetében az állam az adósságrendezési eljárás lezárását követő 60 napon belül gondoskodik a kötelezettségek átvállalásáról, külön meghatározott eljárási rend szerint.

A konszolidációs folyamatban a Magyar Bankszövetség aktívan véleményezte a jogszabály tervezeteket, és jobbító javaslatokat küldött az NGM-nek. Az irányadó elvek kialakítása során, amelyeket a különböző önkormányzati szövetségek is támogattak, elsődlegesen az önkormányzatok devizakitettségének állam általi átvállalását tartottuk szem előtt. A bankok komoly erőfeszítések árán, valamennyi konszolidációs fázisban teljesítették a törvényben előírt, meglehetősen fesztett adatszolgáltatási kötelezettségeiket.

4. Lakossági hitelezés

A Magyar Nemzeti Bank 2014 februári hitelezési jelentése szerint „A háztartási szegmensben tovább folytatódott a hitelállomány leépülése. A negyedik negyedév során a hiteltörlesztések mintegy 114 milliárd forinttal haladták meg a folyósításokat. A háztartások nettó hiteltörlesztők voltak mind a forint-, mind a devizahitelek esetén. Az új kihelyezések 110 milliárd forintos volumene némileg elmarad az előző negyedév szerződéseiktől, de 30 százalékkal meghaladja az előző év azonos időszakának az értékét. A fedezetlen fogyasztási hitelek feltételeiben tovább folytatódott az utóbbi másfél évben megfigyelt enyhítési ciklus, miközben a bankok a lakáshitelek feltételeinek a változatlanúságáról számoltak be. A megvalósult ügyleteknél a teljes hitelköltség (THM) a lakáscélú hitelek esetében 8,8 százalékra, míg a szabad felhasználású jelzáloghitelek esetében 11 százalékra csökkent a referenciakamat mérséklődésével párhuzamosan. A lakáscélú hitelek mintegy 5,5 százalékpontos felára régiós összehasonlításban továbbra is magasnak számít.” A magas felárban egyéb tényezők mellett a nem teljesítő és a 90 napon túl lejárt hitelek régiósnál nagyobb aránya is megjelenik. Az egész éves negatív trend eredményeként a háztartási hitelek állománya 2012 végéhez képest forintban számítva csaknem 5,5%-kal zsugorodott.

4.1. A lakossági devizahitelezéssel kapcsolatos fejlemények

Az árfolyamgát - A 2012. évi javított/bővített konstrukció igénybevételének 2013. I. félévre való meghosszabbítása és kampány szervezése/lebonyolítása

Az árfolyamgát a devizahitelezésben érintett ügyfelek számára olyan átfogó, általános megoldás, melynek alkalmazását mind a kormányzati, szabályozói, felügyeleti, mind a banki szakértői oldal támogatja. Ennek ellenére a jelentős törlesztési könnyítést biztosító konstrukció a belépési határidő többszöri hosszabbításával is csak szerény kezdeti érdeklődést és mérsékelt felfutást hozott. Ezért 2013 februárjában az NGM, az MNB és a Bankszövetség egy közös, intenzív média-kampányba kezdett, hogy így is felhívja a jogosultak figyelmét a könnyítési lehetőségre. Az egy hónapig tartó (majd ismétlődő időszakokkal megerősített) - jelentős költségű tömegkommunikációs - kampány finanszírozásában mindhárom fél részt vett, a technikai megszervezés és lebonyolítás a Bankszövetségre hárult. A kampány lezárultával a kormányzat azt a döntést hozta, hogy az ügyfeleknek véghatáridő nélkül lehetőségük van az árfolyamgát kínálta fizetéskönnyítés igénybe vételére. A nyári időszakban ugyanakkor az árfolyamgátba csatlakozást jelentősen visszavetette a hitelezett ügyfelek kivárása egy új segítőcsomag iránt. (Ezekben a hónapokban kormányzati-banki egyeztetések zajlottak a lakossági devizahitelek helyzetének a kezelésére.) Az érdeklődés felfutását csak decemberben lehetett újra tapasztalni. A havi becsatlakozók számának növekedésében szerepet játszhat, hogy a Parlament november 5-én jelentősen kiszélesítette a konstrukció igénybevételét. (A képviselők elfogadták, hogy a 180 napos késedelemben levők, a 20 millió forintnál nagyobb devizahitelt felvevők, illetve a más fizetéskönnyítő program hatálya alatt állók is élhetnek az árfolyamgát könnyítésével. Ezen túlmenően az árfolyamgátat módosító törvény a tartozás egy részének elengedésére ösztönzi a bankokat azáltal, hogy csak akkor ad az állam készfizető kezességet, ha az adós tartozása nem több mint a fedezeti ingatlan hitelnyújtáskori forgalmi értékének a 95%-a.) 2013. december végén az MNB adatai szerint az árfolyamgát I. és II. szerződések száma együttesen 173 144 darab volt, amely az időközben kiszélesített, lehetséges igénybevevői kör 32 százalékát teszi ki. Az árfolyamgát konstrukcióban részt vevő devizahiteles ügyfelek 2013. december végéig összesen 26,3 milliárd forint kamat megfizetése alól mentesültek – mely kamatkülönbözetet a bankszektor és az állam egyenlő arányban viseli.

További érintettek bevonását célozza az az előírás, amelynek értelmében 2014. március 20-ig a bank köteles volt minden olyan adós figyelmét felhívni az árfolyamgát igénybe vételének lehetőségére, aki – bár arra jogosult lenne – még nem igényelte azt. Az árfolyamgát előnyeinek tudatosítása érdekében pedig – első ízben szintén 2014-ben - negyedévenként tájékoztatni kell az árfolyamgátba már belépett adóst a mentesített követelésrész (az állam és a pénzügyi intézmény által átvállalt tartozás) adott időszakra eső, továbbá göngyölítetten felhalmozott összegéről.

A 90⁺-os segítő program

A Kormányzat 2013 májusában jelezte, hogy várja a Bankszövetség javaslatát a 90 napon túl nem fizető ügyfélkör helyzetének rendezésére, ezért a bankok vezető szakértőiből munkacsoport alakult. A munkacsoport által kidolgozott javaslat szükségesnek tartotta az érintett ügyfélkör megfelelő szegmentálását és az egyes szegmensek eltérő kezelését:

- a fizetővé már nem tehető ügyfeleknél a banki portfolióból való minél gyorsabb és egyszerűbb kivezetés tűnt célravezetőnek. Ennek érdekében részben a Nemzeti Eszközkezelőnek (NET) való megkönnyített ügyátadásra, illetve a végrehajtási jogszabályok egyszerűsítésére születtek javaslatok. További igényként merült fel, hogy az ügylet kétoldalú lezárásának felgyorsítása érdekében a bank állami hozzájárulást igényelhessen az ügyfelének adott tőkeelengedésből származó vesztesége mérséklésére,
- a fizetőképessé tehető ügyfélkörnél érdemi tőke-elengedésről, így törlesztő-részlet csökkenésről szolt a javaslat. A bank és az állam által ily módon biztosított kedvezmény azonban feltételes lett volna, az ügyfélnek egy átmeneti időre (3-6 hónap) előzetesen újból fizetőképességét- és készségét kellett volna bizonyítania.
- a javaslat fontos eleme volt, hogy meg kell erősíteni a fizetés-könnyítő programokban (átstrukturált hitelek) résztvevő ügyfelek fizetési hajlandóságát is.

A késedelmes adósok kezeléséhez kapcsolódva az MBSZ javasolta a bírósági végrehajtási törvény átfogó módosításának napirendre tűzését, de az eljárás hatékonyságának növelése érdekében több olyan javaslatot is tett a végrehajtói működéssel kapcsolatban, amely a törvény átfogó módosítása nélkül is megvalósítható. Így kezdeményezte a végrehajtói díjszabási rendelet módosítását, javasolva, hogy a díjrendelet pontosan határozza meg, hogy a végrehajtást kérőnek a végrehajtási eljárás kezdetén pontosan milyen költségeket kell fizetnie, illetve hogy a készkiadások összege törvény által limitált és reális legyen.

Az érintett bankok vezetőivel kibővített Elnökség megtárgyalta és jóváhagyta a munkacsoport javaslatait. A kormányzat képviselőivel a tárgyalások ugyanakkor nem vezettek a kívánt eredményre.

A devizahitel mentő csomag elkészítése és átadása a Nemzetgazdasági Minisztériumnak

Szeptemberben a kormány ultimátumot adott a bankoknak, hogy a devizahitel szerződések módosítására november 1-ig dolgozzanak ki az ügyfelek számára kedvező megoldásokat. Konkrét jogszabályi kötelezettség hiányában a szerződések módosítására nincsen jogalap és az prudenciális szabályokba ütközhetett volna. Így a témában dolgozó magas szintű munkacsoport kezdeményezése alapján az elnökség úgy döntött, hogy a korábban átadott mentő csomag újragondolásával tesz eleget a kabinet elvárásainak. Az átdolgozott csomagot október végén küldtük meg az NGM-nek.

Annak érdekében, hogy a segítő programok kialakítása során az ügyfelek és a civil szervezetek tapasztalatai, javaslatai is hasznosuljanak, 2013. őszén honlapunkon on-line konzultációs lehetőséget

nyitottunk.. Itt az érintett ügyfelek közvetlenül jelezhatték észrevételeiket. A konzultációs időszak során több mint 300 vélemény érkezett. Ezt követően az MBSZ 2013 októberében személyes konzultációra invitálta meg a legismertebb civil szervezetek képviselőit. Meghívásunkat hét szervezet fogadta el. A minisztériumnak átadott megoldási javaslatok kidolgozása során a civil szférának a kormány által meghatározott követelményeknek megfelelő javaslatait is figyelembe vettük.

A csomag a lakáshitelek esetében az árfolyamgát kötelező bevezetését kezdeményezte - az állomány zömét adó CHF és EUR hitelekre vonatkozóan az adósok kilépési opciójával - a lakáshitelek új Hpt. szerinti kiterjesztett értelmezésének megfelelő szélesebb ügyfélkör részére. A devizahitel pereket érintően javaslatot tett az esetleges semmisség következtében előálló elszámolási kötelezettség egy eljárásban történő kötelező meghatározására. A javaslatok között szerepelt a téli kilakoltatási moratórium kezdő időpontjának előre hozása, valamint a kisösszegű tartozások esetén az ingatlan végrehajtásáról történő lemondás.

A csomag előkészítése során a munkacsoport a lakás célú jelzáloghitelek forintra történő átváltásának a lehetőségét, esetleges következményeit is vizsgálta. A forintra váltás IFRS alatti kezeléséről külső tanácsadókkal, könyvvizsgálókkal is konzultáltunk. Álláspontjuk egységes és egyértelmű volt a tekintetben, hogy a devizában fennálló lakossági hitelállomány egy összegű azonnali, piaci spot árfolyamon történő forintra váltása esetén, az eredeti és az átváltás utáni hiteltermék közti teljes futamidőre jutó cash flow elmaradás miatti különbözetet az átváltáskor egy összegben, veszteségként ki kellene mutatnia a bankszektornak. A kormányzathoz eljuttatott bankszakmai javaslatok megvalósítása az azonnali átváltásnál kevesebb, de még mindig tetemes veszteséget jelentett volna a bankszektornak.

A kormányzat végül a belépési feltételeket és egyéb kondíciókat illetően előnyösen módosított árfolyamgát konstrukciót ajánlotta a devizahiteleseknek. Ezen kívül a devizahitelüket rendben törlesztő fogyasztók védelmére is számos rendelkezést hoztak. Egyrészt kibővítették a lakáscélú hitel fogalmát annak érdekében, hogy az ehhez rendelt kedvezményeket minél többen tudják igénybe venni, másrészt az összes devizaalapú hitelre előírták a középárfolyam kötelező alkalmazását folyósításkor, törlesztéskor, előtörlesztéskor és díjszámításnál. Hasonlóképp fogyasztóvédelmi célokat szolgál az ingyenesen igényelhető futamidő-hosszabbítás lehetősége.

A devizahitel-szerződések érvénytelenségével foglalkozó bankszövetségi munkacsoport

2013 elején - a bankok elleni peres eljárások megszorodására reagálva - a jogi bizottságon belül munkacsoport alakult a peres eljárásokkal kapcsolatos tapasztalatok összegyűjtésére és feldolgozására. A keresetekben szereplő - és az adósok képviseletében fellépő szervezetek által felvetett - leggyakoribb, visszatérő kérdésekre részletes szakértői összeállítást készítettünk. Az elemzés nem csak az adott kérdésekre vonatkozó szakmai választ, hanem az egyes precedensértékű bírósági ítéletekre történő hivatkozást, azok érvényességként használható részleteit is tartalmazza. A szakértői háttéranyag alapján elkészítettük a legfontosabb kérdésekre a rövid összefoglaló válaszokat.

Az Elnökség 2013. július 1-i ülésén hozott döntésének megfelelően informálisan – az adatvédelmi szabályokra is figyelemmel megpróbáltuk felmérni a folyamatban levő devizahiteles perek számát. Az elmúlt év közepén mintegy kétezer devizahiteles per volt folyamatban, amelyek vagy a hitelszerződés érvénytelenségének megállapítására, vagy a végrehajtási eljárás megszüntetésére irányultak. Az ügyek zömében még nem volt ítélet, vagy csak elsőfokú ítélet született, döntő többségben a hitelintézetek javára. Ugyanakkor azt tapasztaljuk, hogy a sajtóban az ügyfelek javára hozott

döntések jóval nagyobb figyelmet kapnak, mint a bankok javára szóló ítéletek, így a közvélemény hamis képet alkothat a perek kimeneteléről.

A devizahitelek kapcsán hozott jogegységi döntés és alkotmánybíróági beadvány

2013 őszétől a politikai kommunikáció egyre inkább a jog oldaláról várja a devizahitelek súlyos társadalmi problémájának a megoldását, a Kúria, illetve az Alkotmánybíróság döntéseit jelölve meg a további lépések kiinduló pontjaként. A **Kúria Polgári Kollégiumának** vezetője 2013. november 25-én közzétette a **jogegységi eljárás lefolytatása iránti indítványát**, melyben a bírói gyakorlat alapján hét elvi kérdést fogalmazott meg a deviza alapú fogyasztási kölcsönszerződések és fogyasztói lízingszerződések érvényességével kapcsolatban.

A Kúria 2013. december 16-án közzétette a jogegységi döntés lényegét, majd ezt követően december 23-án annak részletes indoklását is. A felvetett kérdések többségében a Kúria a törvényi kereteknek megfelelő jogegységi döntést hozott, amely összhangban van a korábban meghozott bírósági döntések nagy többségével. A jogegységi döntés a felvetett kérdések közül nem foglalkozott az egyoldalú szerződésmódosítás szerződési feltételeinek tisztességességével, tekintettel az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban levő ügyre, amelyben később született döntés.

A Kormány a Kúria döntését megelőzően, 2013. november 28-án kelt indítványában a deviza alapú kölcsönszerződések okozta nehézségekkel összefüggésben, **két kérdésben várja az Alkotmánybíróságtól az Alaptörvény értelmezését**. Elsőként arra kérte fel az Alkotmánybíróságot, hogy az értelmezze „*az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdését ... hogy, abból közvetlenül levezethető-e valamely tömegesen alkalmazott, a fogyasztók számára egyoldalúan és jelentős hátrányt okozó módon meghatározott – így különösen az ún. devizahitel szerződések esetében az árfolyamkockázatnak kizárólag az adósra hárítását rögzítő, a hitelező számára az egyoldalú kamatemelés lehetőségét viszonylag szabad mérlegelés alapján és széles körben biztosító, valamint az árfolyamrést (sic!) alkalmazását előíró – szerződési feltétel, illetve az ezt megerősítő bírósági ítélet, valamint az ezek alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenessége*”. A kormány második kérdésével arra kérte fel az Alkotmánybíróságot, hogy értelmezze „*az Alaptörvény II. cikkét és a B) cikk (1) bekezdését abból a szempontból, hogy milyen – az Alkotmányhoz képest mennyiben eltérő – alkotmányossági feltételekkel kerülhet sor fennálló szerződéseknek jogszabály útján történő módosítására*”.

A Kormány indítványát a Bankszövetség devizahiteles ügyekkel foglalkozó munkabizottsága is megvitatta és arról közös álláspontot alakított ki.

Az ügyben az Alkotmánybíróság sok hetes tárgyalás után március közepén hozta nyilvánosságra döntését. A határozat nem teremtett új helyzetet a devizahiteles szerződéseket érintően. A döntés egyértelműsítette, hogy az Alkotmánybíróságnak nem hatásköre az egyedi szerződések vizsgálata. Azt is leszögezte, hogy - ha a körülmények lényeges változása indokolja - lehetőség van a fennálló szerződések jogszabályi megváltoztatására. Az állam jogszabállyal a szerződések tartalmát csak ugyanolyan feltételek fennállása esetén változtathatja meg, mint amilyen feltételeket a bírói szerződésmódosítás is megkövetel. A törvényi úton történő szerződésmódosításakor mindegyik fél méltányos érdekeit figyelembe kell venni, érdekegyensúlyra kell törekedni a megváltozott körülmények mellett. Az alkotmánybíróági döntésből következik, hogy a szerződésekkel és a bírósági gyakorlattal kapcsolatban továbbra is a Kúria által kiadott múlt decemberi vélemény az irányadó.

4.2. Egyéb történések

A jelzáloghitelezési irányelv (MCD¹) elfogadása

Az illetékes európai döntéshozó fórumok 2013 végén fogadták el a jelzáloghitelezésről szóló irányelvet, amely 2014. elején lépett hatályba és a tagországoknak két évük lesz az implementálásra. Az irányelv deklaráltan fogyasztóvédelmi szemléletű, az adóst kívánja segíteni, mind a hiteldöntés időszakában, mind a szerződéses periódusban. A hitelezési folyamat szinte minden fázisában részletesen szabályozza a banki feladatokat (pl. reklám tartalma, termék-összehasonlító táblázat nyújtása, hitelbírálat szempontjai) annak érdekében, hogy az ügyfél minél megalapozottabb információk birtokában dönthessen a hitelfelvételről. A szabályozás a szerződés megkötését követően is támogatást kíván adni az ügyfélnek (pl. elállási jog, devizahitel esetén devizanem-váltás).

Az irányelv több éve tartó előkészítési folyamata során a banki érdekképviseltek (így a Magyar Bankszövetség is) arra törekedtek, hogy a fogyasztóvédelmi szempontok ne szorítsák teljesen háttérbe a végrehajthatóságot és a méltányolható banki érdekeket. Jórészt az (EBF²) tevékenységének eredményeként sikerült elérni, hogy

- a szabályozás ne vegye le a döntési felelősségét az ügyfélről, (Nem lesz kötelező a banki tanácsadás, nem kell a banknak az ügyfél „legjobb érdekében” eljárni),
- negatív hitelbírálati eredmény esetén nem kell automatikusan elutasítani a hitelkérőt, másrészt a pozitív hitelbírálat esetén sem kötelező a hitelnújtás.

Kevésbé volt eredményes azon banki törekvés, hogy az ügyfélnek adandó információt (pl. reklámban) ésszerű szintre korlátozzák.

A szabályozás fő előnye, hogy nagymértékben igazodik a néhány évvel ezelőtt bevezetett fogyasztási hitel irányelv (CCD) szelleméhez és szerkezetéhez.

A KHR továbbfejlesztése - adatpontosság

A KHR-t kezelő BISZ Zrt. 2014. január 1-től új adathelyességi elveket alkalmaz és ezt elősegítő díjrendszert vezet be. A stratégiai jellegű változtatást az érintett adatszolgáltatókkal és a Bankszövetség KHR munkacsoportjával is részletesen egyeztették.

A KHR-t kezelő szervezet számára nagy kihívást jelentett, hogy a 2011-es törvényi változás révén a korábbi időszakhoz képest több mint háromszorosára nőtt a kezelt adatmennyiség. A rendszer működésének egyik kulcsa a kezelt adatok pontossága, helyessége. Ennek elérése érdekében került az új módszer bevezetésre:

Az adatokat a KHR-ben betöltött szerepük fontossága szerint kategorizálják és az egyes kategóriákhoz eltérő - megengedett - hibaszázalékot rendelnek. (Például a hitelképességet meghatározó adatok helyessége 99% pontosságú, a kisebb jelentőségű adatok pontosságára elegendő a 95%-os hibakorlát.) A KHR-t kezelő BISZ különböző eszközöket alkalmaz a fenti adathelyességi célok elérése érdekében:

- adathelyesbítési felszólítást küld a referenciaadat szolgáltatóknak,
- új ösztönző adatkezelési díjpolitikát vezet be,
- a bejövő adatok helyességét biztosító ún. „input szűrőket” alkalmaz.

¹ Mortgage Credit Directive

² European Banking Federation

A BISZ hangsúlyozta, hogy nem a bevétel növelése a célja, hanem a megfelelő minőségű adatküldésre ösztönzés. Reményeik szerint így módon 2-3 év alatt a kitűzött pontossági szintek elérhetők.

Hitelbírálati információk a NAV-tól

Banki szakértők több fórumon jelezték, hogy a hitelezési eljárásban felhasznált adóigazolások tartalmával, illetve a hitelességük ellenőrzésével kapcsolatosan problémába ütköztek. A témakörben június második felében egyeztetés volt a NAV, a Bankszövetség és az egyeztetést kezdeményező egyik bank szakértői között. A megbeszélésen sorra vettük azokat a már rendelkezésre álló megoldásokat, amelyek biztosítják, hogy a hitelintézetek tartalmilag megfelelő igazolásokat kapjanak, illetve, hogy azok hitelességét milyen módon ellenőrizhetik a finanszírozók. Megállapodtunk arról, hogy az egyes területi szervei által kiadandó igazolások tartalmát a NAV egységesíti. Júliustól az adóhatóság az egyeztetetteknek megfelelően módosította az informatikai rendszerét.

5. A bankszektor működését befolyásoló további fontosabb szabályozási fejlemények

5.1. Új hitelintézeti törvény, pénzügyi salátatörvény

Tavaly decemberben fogadta el az Országgyűlés az új hitelintézeti törvényt. Az új törvény tartalmában nagyrészt a régivel azonos, ám a Hpt. húsz éven keresztül történő folyamatos módosítása a jogalkotó szerint is időszerűvé tette a töredezett, kusza szerkezetű törvény átszerkesztését. Ami a tartalmi újdonságot jelenti, az a tőkekövetelmény irányelv (CRD4) implementálása: szigorodtak a prudenciális felügyeleti szabályok és a vállalatirányítási követelmények, szűkült a külső hitelminősítésekre való hagyatkozás lehetősége, és új tőketartalékok, ún. tőkepufferek kerültek bevezetésre. Ezen túl módosultak, az ügyfelek számára kedvezőbbé váltak a Hpt. fogyasztóvédelmi rendelkezései.

2014-től az új Hpt., valamint a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről szóló, 575/2013 EU rendelet (CRR) együttesen határozzák meg a hitelintézeti működés kereteit.

Az új Hpt. kapcsán fontos megemlíteni, hogy külön törvény született a nem banki pénzforgalmi szolgáltatókról és az utalvány-kibocsátókról. E törvény megszületésének figyelemmel kísérése azért volt fontos, mert ezen intézmények banki jogosítványok nélkül a bankokéval részben azonos tevékenységet végeznek, így a szektor semleges szabályozás alapvető követelmény.

A CRR-rel együtt elfogadott tőkekövetelmény direktíva implementálása szükségessé tette a befektetési szolgáltatásokról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosítását, és ugyanebben a „salátatörvényben” került sor azokra a módosításokra, amelyeket az MNB új, felügyeleti jogköre indokolt.

5.2. A szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról szóló törvény

Az Országgyűlés 2013 közepén újraszabályozta a szövetkezeti hitelintézeteket és létrehozta a szövetkezeti hitelintézetek kötelező integrációját. Ennek keretében működésüket a centrumbankként működő Takarékbank alá szervezte és felállította a szövetkezeti hitelintézeti szektor új integrációs szervezetét (SZHISZ), amely a szövetkezeti hitelintézetek prudenciális szabályozását és intézményvédelmét, továbbá megfelelő szavatoló tőkével való ellátottságát hivatott biztosítani. Ez utóbbinak a forrása a külön erre a célra létrehozott 135 milliárd forintos állami pénzalap, a Szövetkezeti Hitelintézetek Integrációs Alapja (SZHIA). Ugyancsak a prudens működést hivatott garantálni a feltöltés alatt álló Szövetkezeti Hitelintézetek Tőkefedezeti Közös Alapja, amely az egyetemleges tagi helytállás megvalósításában tölt be elsődleges szerepet. A törvény értelmében az állam (az MFB-n és a Magyar Postán keresztül) többségi tulajdont szerzett a Takarékbankban (mely egy későbbi törvény alapján már 2014 első felében eladásra kerül). A Takarékbank és a SZHISZ - pl. a kötelező szabályzatok elfogadásán keresztül - meghatározó befolyást gyakorol a korábban önálló takarékszövetkezetek működésére, a lényegét tekintve fiókká degradálva azokat. A törvény a takarékszövetkezetek tulajdonosai számára, illetve a takarékszövetkezetek Takarékbankban képviselt korábbi többségi tulajdonát érintően jelentős sérelmet okozott.

A szövetkezeti hitelintézetek érdekképviselői szerint a törvény sérti az Alaptörvény egyes rendelkezéseit. Előkészítéséből teljes mértékben kihagyták az érintetteket, a kapcsolódó kormányzati kommunikációban az intézményvédelmi alapok által védett hitelszövetkezeti szektorról a valósánál lényegesen negatívabb képet mutattak be. Az érintettek szektor átalakításával kapcsolatos ellenvéleményét, kifogásait és súlyos fenntartásait a számos takarékszövetkezetet a tagjai között tudó VOSZ képviselte a nyilvánosság előtt.

Az integráció létrehozása érdeksérelmekkel járt, ugyanakkor a deklarált szándék indokoltsága – a szövetkezeti hitelintézetek hosszú távú prudens működésének intézményi garانتálása és szavatoló tőkéjük biztosítása a pénzügyi stabilitás érdekében – nem vitatható. Ez a banki közösségnek is elsőrendű érdeke, mivel az elmúlt 12 évben öt alkalommal fordult elő, hogy az OBA volt kénytelen helytállni egy hitelintézet betéteinek visszafizetéséért. Mind az öt ilyen esetre szövetkezeti hitelintézet fizetéseképtelensége miatt került sor, a kártalanítás pedig a 85%-ában a bankok által összeadott pénzalapot csökkentette. Mivel sajnálatos módon az új szövetkezeti integrációs szabályozás sem zárja ki azt, hogy egy takarékszövetkezet integrációból való kizárása esetén az OBA-nak kelljen kártalanítani a betéteseket, a törvényi szabályozás megfelelő kiigazítását célzó javaslatainkat eljuttattuk a kormányzatnak.

5.3. Az új Polgári Törvénykönyv hatályba lépésével kapcsolatos fejlemények

Felkészülés az új Ptk. alkalmazására

2013-ban a bankszakma egyik kiemelt feladata a 2014. március 15-én hatályba lépett új Polgári Törvénykönyv alkalmazására történő felkészülés volt. Ez értelemszerűen nem csak a jogi apparátusok tanulási folyamatát jelenti, hanem a banküzem működésének átállítását az új jogszabálynak megfelelő működési rendre. (Általános szerződési feltételek, üzletszabályzat, belső szabályzatok, szerződések átdolgozása, nyomtatványok, ügyfél tájékoztatók átdolgozása, stb.)

A folyamat elősegítésére a Bankszövetség is szemináriumokat szervezett az új kódex egyes, banki szempontból kiemelt fontosságú részeinek ismertetésére, feldolgozására. A kötelmi jogi, zálogjogi témák megtárgyalását követően a jogi személy, gazdasági társaságok témakörből és az értékpapírokra vonatkozó részből szerveztünk széles érdeklődést kiváltó szemináriumot, az utóbbi témakörben a Befektetési Szolgáltatók Szövetségével közösen.

Emellett folyamatosan figyelemmel követtük és véleményeztük a Polgári Törvénykönyv hatályba lépéséhez kapcsolódó egyéb jogszabályok módosításait:

- 2013. évi CLXXVII. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről,
- 2013. évi CLXXVI. törvény egyes jogi személyek átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról,
- 2013. évi CCXXXVI. törvény egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról,
- 2013. évi CCLII. törvény egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatályba lépésével összefüggő módosításáról, továbbá a végrehajtáshoz kapcsolódó kormányrendeletek, miniszteri rendeletek sokaságát véleményeztük, illetőleg éltünk javaslatokkal.

A fiduciárius biztosítékok tilalma - A hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló törvény

Az új Ptk. fontos változásokat hoz a biztosítéki rendszerben. Ezek lényege, hogy az új kódex gyakorlatilag minden dologi jellegű szerződési biztosítékot a zálogjog intézményével ír le, arra „modellez”; számos eddig alkalmazott hitelbiztosítékot tilalmaz. Az általánossá váló zálogjogot pedig – amennyiben annak tárgya nem ún. lajstromozott dolog (például ingatlan, aminek a lajstroma az ingatlan nyilvántartás) – a hitelbiztosítéki nyilvántartásba kell bejegyezni. Ugyanide kell bejegyezni a tulajdonjog fenntartással történő eladás, a faktoring-szerződés és lízingszerződés adatait is.

A hitelbiztosítéki nyilvántartás működésének részletes szabályait a 2013. évi CCXXI. törvény tartalmazza, amelyet előkészítése során a Bankszövetség is véleményezett. Észrevételünkben szóvá tettük, hogy a rendszer nem képes átvenni a megszüntetett fiduciárius biztosítékok szerepét, mert a nyilvántartás nem az elzálogosított vagyontárgyak/jogok szerint, hanem azok tulajdonosa/jogosultja szerint tartalmazza majd az elzálogosítás, biztosítékba adás tényét, így az egyes konkrét vagyontárgyak, jogok, követelések tehermentessége nem lesz megállapítható. A rendszer a felhasználókra jelentős anyagi és eljárási terhet ró.

A törvényjavaslatot kisebb módosításokkal 2013. december 9-én elfogadta az Országgyűlés, s a törvény az új Ptk.-val együtt 2014. március 15-én lépett hatályba. Komoly gondot jelent, hogy a rendszer működtetéséhez szükséges végrehajtási rendelet csak közvetlenül a hatályba lépés előtt jelent meg. A teljes rendszer csak jelentős csúszással lesz üzemképes, ami a bankok, lízing és faktoring-cégek tevékenységét akadályozza, hiszen a korábban alkalmazott biztosítékok zöme a hatályba lépés óta már semmis (így az új szerződésekben nem alkalmazható), az új biztosítékokat pedig bejegyzés hiányában nem lehet érvényesen megalapítani.

A bizalmi vagyonkezelésről szóló 2014. évi XV. törvény

Az új Ptk. bevezeti a bizalmi vagyonkezelés intézményét a magyar jogba. A bizalmi vagyonkezelő a vagyonrendelővel kötött vagyonkezelési szerződés alapján a saját tulajdonába adott vagyontárgyak, jogok, követelések kezelésére köteles. A Ptk. meghatározza az új jogintézmény magánjogi kereteit, de a kapcsolódó közjogi szabályokat (például a tevékenység végzésének engedélyeztetése) a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló törvény tartalmazza.

A tervezethez két ízben is tettünk észrevételeket az azt előkészítő Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium részére. Kifogásoltuk, hogy a tevékenység végzéséből a pénzügyi intézmények ki vannak zárva, mert a törvénytervezet szerint a bizalmi vagyonkezelői tevékenységet üzletszerűen csak kizárólagos tevékenységként lehet végezni. Emellett számos javaslatot tettünk a kapcsolódó jogszabályok módosítására és a működés részletes feltételeire vonatkozóan.

5.4. Egyéb jogszabály-módosítási kezdeményezések

Az eddig említetteken túl számos egyéb kérdésekben tettünk jogszabályváltozásra, vagy hatósági intézkedésre javaslatot, észrevételt:

- a végrehajtási törvény tapasztalatairól részletes beszámolót küldtünk az alapjogi biztos részére. (A problémák bemutatásán túl javaslatot tettünk a bírósági végrehajtási törvény módosítására, a szabad végrehajtó-választás bevezetésére, ügyfélbarát eljárási rendelkezések bevezetésére és a végrehajtói díjak átfogó csökkentésére.)
- a végrehajtói díjszabással kapcsolatos igazságügy-miniszteri rendelet módosítására vonatkozóan a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. eljárása esetén érvényesítendő végrehajtói díjak csökkentésére tettünk javaslatot,
- a stratégiai szempontból kiemelt gazdálkodó szervezetek csőd- és felszámolási szabályaira vonatkozóan a csődtörvény módosítására küldtünk javaslatot a KIM részére,
- továbbá ugyanebben a kérdésben a T/10507-es számon benyújtott képviselői indítvánnyal kapcsolatban levéllel fordultunk a miniszterhez.
- a 1346/2000/EK rendelet módosítási javaslatának véleményezése a határon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárások módosításáról.

6. Az MNB-vel és a PSZÁF-fal (a központi bankkal és a felügyeleti hatósággal) kapcsolatos fejlemények

6.1. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének beolvadása a Magyar Nemzeti Bankba

Az Alaptörvény ötödik módosítása az MNB-hez telepítette a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét, és az ezt követően megalkotott új MNB-törvény is a központi bank felelősségévé tette e feladat ellátását. A PSZÁF-ot a törvény 2013. október 1-jei hatállyal jogutód nélkül megszüntette, a felügyeleti funkciót ellátó szervezet megváltozását pedig egy külön törvény vezette végig a jogrenden. E salátatörvény alakulására nagy figyelmet fordítottunk, mivel a bankokat értelemszerűen közvetlenül érinti a felügyeletüket ellátó szerv megváltozása. Az MNB elnöke által kiadott SZMSZ értelmében egy - újonnan kinevezett - alelnök felel a pénzügyi szervezetek felügyeletéért és fogyasztóvédelemért.

A korábbi PSZÁF-ajánlások hatályát nem érintette a változás, és tartalmilag a korábbi PSZÁF elnökének rendeletei is hatályban maradtak, de a bankok szempontjából a későbbiekben problémák forrása lehet, hogy a funkcióiban és hatáskörében megnövekedett jegybank nem jogutódja a PSZÁF-nak.

6.2. A SWAP állománnyal kapcsolatos MNB javaslat lezárása

Az MNB még 2012 júliusában kezdeményezte a SWAP állományok önkéntes korlátozását. Az egyeztetések során kiderült, hogy a bankszektor álláspontja nem egységes, így az MNB által a bankok részére előkészített, tagintézményeink általi aláírásra javasolt mintanyilatkozat többszöri módosítása ellenére sem került elfogadásra. Az MNB Monetáris Tanácsa a 2013. február 12-i ülésén döntött a kezdeményezés visszavonásáról. Az MNB illetékes alelnöke ugyanakkor jelezte, hogy a SWAP össz-állomány magas szintje miatti kockázatot továbbra is jelentősnek tartja, és figyelemmel kíséri annak változását, valamint szükség esetén alkalmazni fogja a rendelkezésére álló szabályozói eszközöket.

6.3. Konzultáció a likviditásszabályozási témakörökről

A felügyeleti feladatköröket az MNB szervezetébe integráló új jegybank törvény által kínálgató alkalmat felhasználva szeptemberben összeültek a bankok treasury és piaci kockázatkezelési szakértői, hogy megtárgyalják a likviditással összefüggő aktuális kérdéseket. Az egyeztetést követően október elején levelet küldtünk az MNB monetáris politikáért felelős alelnökének, melyben kértük az MNB álláspontját a CRR-ben meghatározott likviditási szabályok alkalmazásával kapcsolatosan. Ezen túl kértük a magyar állammal szembeni, vagy magyar állam által garantált banki követelések – elsősorban az önkormányzati adósságkonszolidációban érintett, korábban jegybankképes kötvények –, jegybank által elfogadott fedezetként való elismerését, és hosszabb távon az MNB közreműködését ezen eszközöknek a CRR szabályok szerint likvid eszközként történő elismertetésében.

Az alelnök válaszában jelezte, hogy a CRR implementációs kérdéseivel a jegybankon belül létrehozott Likviditási Munkacsoport foglalkozik, mely első alkalommal december első hetében ült össze.

A felvetett kérdésben a jegybank és a bankok szakértői között november végére egyeztetést szerveztünk. A jegybanki szakértők kifejtették, hogy a fedezetekkel kapcsolatos banki felvetéseket jelenleg nem látják indokoltnak, továbbá hogy a fedezetként elfogadott instrumentumok körét nem kívánják kiterjeszteni az elfogadott piacokra nem bevezetett értékpapírokra. A CRR implementálásával kapcsolatosan jelezték, hogy a rendelkezésükre álló információk alapján nem látnak rendszerszintű problémát a hazai bevezetésben. A legnagyobb gondként a devizalikviditási szabályok teljesítését jelölték meg, aminek az elősegítéséhez a jegybank nem rendelkezik eszközökkel. Emellett kiemelték, hogy a kockázatok további felméréséhez, valamint az implementáció zökkenőmentes végrehajtásához várják a bankok jelzéseit az esetleges problémákról.

Az egyeztetésen túl a CRR szabályainak értelmezésével kapcsolatos banki észrevételeket két körben gyűjtöttük össze és küldtük meg a fent említett Likviditási Munkacsoportnak. A Munkacsoport február második felében küldte meg álláspontját a CRR egyes szabályainak banki felvetésekkel kapcsolatos értelmezéséről. Az értelmezést ideiglenes jelleggel adta ki, utalva arra, hogy az általános követelmények pontosítását tartalmazó, végleges jogszabály változatot az Európai Bizottságnak 2014. június 30-ig kell elfogadnia, így a nemzeti szintű követelmények és az elvárások pontos meghatározására csak ezt követően kerülhet sor.

6.4. BUBOR reform

A PSZÁF és az MNB 2012 őszétől előkészítő munkát folytatott a BUBOR jegyzések reformjával kapcsolatosan. A Felügyelet 17 érintett banknál folytatott célvizsgálatot, valamint 2004-2012 közötti adatokat vizsgálva megállapította, hogy bár több hiányosság fedezhető fel a BUBOR jegyzések folyamatában, manipulációra semmilyen jel nem utal.

A Felügyelet február közepén szakmai egyeztetésre bocsátotta a BUBOR jegyzésekkel kapcsolatos ajánlástervezetét. Az ajánlással kapcsolatos észrevételeinkben kiemelt hangsúlyt kapott, hogy a Felügyelet ajánlását egy szélesebb BUBOR reform folyamat részeként lenne ésszerű kezelni. Ennek részletei kidolgozásához javasoltuk az érintett felek előzetes egyeztetését, és szorgalmaztuk, hogy a végleges ajánlás kiadására ezt követően kerüljön sor.

A négy érintett fél (MNB, PSZÁF, Magyar Forex Társaság (MFT), Bankszövetség) közötti egyeztetések egyrészt a PSZÁF ajánlás tartalmának megvitatásával, másrészt a BUBOR jegyzésekkel kapcsolatos önszabályozási kérdésekkel foglalkoztak. Az egyeztetéseken kiemelt hangsúlyt kaptak a BUBOR jegyzések szponzorának (jelenleg az MFT Szakmai Bizottsága) a szervezeti ki-, illetve átalakítása, illetve a BUBOR, mint termék továbbfejlesztési irányai. A PSZÁF április 29-i ajánlásában az MFT

témaért felelős bizottságának szervezeti megerősítését illetve az üzletkötési kötelezettség jövőbeni bevezetését a támogatta.

Az MFT júliusban, majd módosításaival szeptemberben köröztette a BUBOR jegyzések átalakításával kapcsolatos együttműködés kereteit tartalmazó megállapodás tervezetét. Ebbe új elemként került az MFT által felügyelt további árfolyamjegyzések (BIRS, HUFONIA SWAP Index) átalakítása. A javasolt szervezeti és a finanszírozási keretek megfelelnek a Bankszövetség álláspontjának. Az anyag egyeztetése jelenleg is folyamatban van.

A felügyeleti ajánlásokkal összhangban az MFT decemberben bejelentette a jegyzett futamidők számának 14-ről 8-ra történő csökkentését

6.5. A követeléskezeléssel foglalkozó PSZÁF ajánlás

A PSZÁF ajánlást készített a pénzügyi szervezetek számára a követeléskezelési gyakorlatuk során elvárt fogyasztóvédelmi elvekről. Az ajánlás célja, hogy a késedelmes adósok és pénzügyi szervezetek közötti együttműködő és tisztességes magatartási formákat erősítse. Az ajánlás csak a lakossági hitelezéssel összefüggő követeléskezelési tevékenységekre vonatkozik, a vállalati ügyfelekre nem. Az ajánlás követeléskezelési tevékenységnek minősíti az üzletszerűen nyújtott pénzügyi szolgáltatásból eredő késedelmes követelés érvényesítése érdekében végzett tevékenységet. Megfogalmazza a követeléskezelésre vonatkozó általános elveket: a tisztességes és együttműködő magatartás elvét, a szakmai gondosság elvét, a szükséges információszolgáltatás elvét, az adós teherviselő képessége figyelembe vétele elvét, illetve a fokozatosság, szabályozottság elvét. Az általános elvek megfogalmazásán túl az ajánlás rögzíti az adós-tájékoztatásra és kapcsolattartásra vonatkozó legjobb gyakorlatokat, mintatájékoztatókat tartalmaz fizetési nehézségek esetére, a felmondást megelőző időszakra vonatkozóan.

Az ajánlás tervezetéről széleskörű konzultációt folytattunk nemcsak a banki követeléskezelési részlegekkel, hanem pénzügyi vállalkozásokkal és a követeléskezelők szakmai szervezetével, a MAKISZ-szal is. Az ajánlástervezethez több fordulóban tettük észrevételeket: javasoltuk a hatály egyértelmű rögzítését, az együttműködő és nem együttműködő ügyfelek eltérő bánásmódjának lehetővé tételét, az ügyfél-tájékoztatásban a racionalitás érvényre juttatását. Konkrét javaslatokkal éltünk az adóstájékoztatást, a kapcsolatfelvételt, a kapcsolattartást, valamint az adósokkal történő elszámolást érintően.

6.6. A felügyeleti adatszolgáltatások változásai

Az év során több alkalommal véleményyeztük a nemzeti szinten elrendelt, MNB és PSZÁF adatszolgáltatások szabálytervezeteit (monetáris statisztikai jelentéscsomag, tőkepiaci és befektetési szolgáltatások adatszolgáltatása, bejelentési és törzsadatok jelentések adatszolgáltatása, rendkívüli adatkérések előírásai), illetve több alkalommal egyeztettünk a könyvvizsgálók által évente készítendő külön kiegészítő jelentésnek a szerkezetéről és tartalmáról.

A fő hangsúly mindemellett a 2014-től induló új, európai szinten egységes tőkekövetelmény szabályozás (CRR/CRD4) kapcsán jelentősen átalakuló prudenciális adatszolgáltatásra való felkészülésen volt. Akadályozta a felkészülést, hogy az európai szintre emelt folyamat nem zárult le az év végéig. Az EBA³ július végén nyújtotta be az Európai Bizottságnak jóváhagyásra az adatszolgáltatások technikai sztemdijeit, de azok az év végéig nem kerültek hivatalos elfogadásra/kihirdetésre. Az új COREP táblacsomag szerint első alkalommal 2014. március 31-re

³ European Banking Authority: Európai Bankhatóság

vonatkozóan kell jelenteniük a hazai bankoknak és mintegy 13 bankcsoportnál kötelezővé válik a korábban Magyarországon nem alkalmazott FINREP adatszolgáltatási kötelezettség is (ez utóbbinál az első jelentési kötelezettség 2014. szeptember 30-ra vonatkozik). Az új jelentéseket a tőzsdén jegyzett hitelintézeteknek kötelező lesz IFRS alapon elkészíteni, míg a rendszerkockázati szempontból fontos bankok tekintetében az illetékes felügyelet döntésére vár, hogy az adatszolgáltatási kötelezettség IFRS vagy HAS alapon történik majd. Fokozta a problémát, hogy az illetékes nemzeti hatósághoz rendelt döntésekre – vélhetően a PSZÁF októberi beolvasztása miatt - nem került sor az év végéig. A Bankszövetség a felkészülés alatt felmerülő kérdések tisztázása érdekében tagintézményi körben szakértői egyeztető folyamatot indított.

A bankszövetség jelezte a jegybanknak, hogy az intézményi összevonás kapcsán várja az adatszolgáltatási előírások racionalizálását, elsősorban a párhuzamos adatkérések megszüntetését. A jegybankban megkezdődött az adatszolgáltatás felülvizsgálata, de ennek előnyeit a szektor érdemben legelőször a 2015. évi jelentési követelményeknél érezheti majd.

7. Pénzforgalom

7.1. A pénzügyi tranzakciós illeték szabályozásának a változásai és hatásuk a korszerű fizetési módokra

A pénzügyi tranzakciós illeték (PTI) 2013. január 1-jén került bevezetésre, amivel a hazai szolgáltatók versenyhátrányba kerültek külföldi versenytársaikkal szemben. (Európában egyebek között épp a versenyhelyzetre gyakorolt hatás miatt nem vezettek be hasonló terhet. Globális szinten nincs egyetértés az ún. Tobin adó bevezetéséről, így az azt alkalmazó joghatóságok bankjai versenyhátrányba kerülnek. Megjegyzendő, hogy a magyar PTI csak halványan emlékeztet a PTI Tobin adóra, a lényegét illetően nagyon is eltér attól, mivel a Tobin adó célja az ún. forró pénzek megadóztatása.)

A PTI bevezetésére az ügyfelek – racionális módon reagáltak: korábbi több bankszámlájuk közül csak egyet tartottak meg, illetve több nagyvállalati ügyfél határon kívülre vitte a nagyobb pénzmozgással járó treasury tevékenységet, elsősorban a devizában denominált ügyleteket. Ezért a PTI-ből befolyt bevétel nagysága elmaradt a várakozásoktól, amire a kormányzat az illeték mértékének a felemelésével reagált. Így 2013. augusztus 1-től az általános illetékmérték 0,2%-ról 0,3%-ra nőtt a 6000 forintos plafon megtartása mellett, a készpénzfelvétel és pénzváltás illetékmértéke ugyanakkor megduplázódott (0,3%-ról 0,6%-ra) ráadásul itt megszűnt a 6000 forintos felső határ. Mindemellett a pénzforgalmi szolgáltatók számára előírták egy egyszeri 208%-os plusz illetékfizetést a 2013. január és április közti időszakban teljesített tranzakciós illetékbefizetések után. Ezt az illetékbefizetések tervezettől való elmaradása indokolta, amit főként az okozott, hogy nem vették figyelembe az illeték bevezetésének a pénzforgalomra gyakorolt hatását. Az intézkedés ellen a Magyar Bankszövetség határozottan tiltakozott.

Különösen sérelmes a bankkártyás tranzakciókat terhelő tranzakciós illeték, ami a 2014. februárban fogyasztói jogként bevezetett havi két ingyenes készpénzfelvétellel együtt (lásd lentebb) azzal a negatív hatással jár, hogy az eddigi bankszámla forgalom egy része visszaalakul készpénzforgalommá. Az ebből adódó kár - mivel a készpénzfizetés a legdrágább fizetési mód - össztársadalmi szinten jelentkezik. (Egy MNB tanulmány szerint a készpénz használat 2009. évi társadalmi költsége 388 milliárd forint, azaz a GDP 1,49%-a volt.) További káros következmény, hogy a készpénz túlzott

használata a feketegazdaság, az adóelkerülés melegágya, ami fiskális szempontból is rendkívül negatív. A készpénzhasználat visszaszorítása társadalmi érdek, ami csak akkor juthat sikeresen érvényre, ha a vele konkuráló számlapénzt nem diszpreferálja a jogalkotó adóval, illetékkal, a drága készpénz használatának törvény általi ingyenessé tételével. Ezt az álláspontunkat minden lehetséges fórumon és csatornán hangoztatjuk – eddig sajnos eredmény nélkül.

Az illeték bevallási kötelezettséget érintően ugyanakkor sikerült kedvező eredményt elérni: a kezdetben több oldalas, részletes nyomtatvány tartalmát az első adóbevallás határidejére kedvezően redukálták. Az adóhatósággal történt konzultáció azonban egyértelművé tette, hogy az induló állapot nem tartható sokáig és fokozatosan bővülő adatszolgáltatási kötelezettségre kell készülni. A pénzügyi tranzakciós illeték ellenőrzése és tervezése az adóhatóság számára is kihívást jelent, és ehhez egyre több és részletesebb információt várnak az adóalanyoktól.

Európában 2014-től sem kerül sor az FTT⁴ bevezetésére, így – az eredeti törvényszöveggel ellentétben - a magyar PTI-t sem terjesztik ki a befektetési szolgáltatásokra

7.2. A kétszeres ingyenes készpénzfelvétel törvényi szabályozása és az ügyfélnyilatkozatokat nyilvántartó törvény kidolgozása

A kormányzat által megkezdett rezsicsökkentés jegyében az Országgyűlés új rendelkezést iktatott a pénzforgalmi törvénybe, amelynek értelmében 150 ezer forint erejéig fogyasztói jog a havi első két készpénzfelvétel ingyenessége. E jogát a fogyasztó egy nyilatkozata által kiválasztott fizetési számláját érintően gyakorolhatja. Az ügyfelek ezzel a jogukkal első ízben 2014. február 1-jétől élhettek, ha január 20-ig nyilatkoztak az ingyenes készpénzfelvételre használni kívánt számlájukról. A 2013. év végén megszületett törvény rendkívül feszített felkészülési munkát igényelt a bankoktól, amit a Bankszövetség az előkészítés során felmerült kérdések gyors jogszabály módosítási, állásfoglalás kérésű munkájával segített. A bankok az előírt határidőre törvényi kötelezettségüknek maradéktalanul eleget tettek.

A törvényjavaslat megszületésétől kezdve a Bankszövetség minden lehetséges fórumon hangoztatta ellenérveit, melyek szerint

- az ingyenes készpénzfelvétel ellentétes a piacgazdaság működési elvével, hiszen egy nyilvánvalóan költséges szolgáltatás ingyenes nyújtására kötelezi a szolgáltatót;
- erősíti a feketegazdaságot, mivel a készpénzes fizetés az adóelkerülést könnyíti; és
- évtizedekkel visszaveti a pénzügyi szolgáltatások terén elért innovációt.

Annak kiszűrésére, hogy a fogyasztó nem igényelte-e egynél több számlájára az ingyenes készpénzfelvétel biztosítását, egy törvényi szabályozással felállítandó központi nyilvántartás szolgál, amely az igénylő nyilatkozatokat tárolja és kezeli majd. Bár e nyilvántartásnak csak 2014 végétől kell működnie, a Bankszövetség elérte, hogy az erre vonatkozó jogszabály már 2014. elején megszülessen, így a rendszer felállítására és a bankok felkészülésére megfelelő idő áll rendelkezésre. Sikerült azt is elérni, hogy a törvény a rendszer működtetésére a bankközi nyilvántartásban (KHR) gyakorlattal bíró BISZ Zrt.-t jelölje ki. A nyilvántartó rendszert szabályozó törvényjavaslat elkészítésében a Bankszövetség érintett munkacsoportjai és a BISZ szakértői aktívan közreműködtek.

7.3. További bankkártyával kapcsolatos fejlemények

⁴ Financial Transaction Tax: pénzügyi tranzakciós adó

Az IC díj szabályozása

A Parlament 2013. szeptember 23-án döntött az ún. interchange díj (bankközi jutalék) szabályozásáról (a belföldi (domestic) tranzakciók esetén a jutalék összegét betétkártyáknál maximum 0,2, hitelkártyák esetén maximum 0,3 százalékban maximálva). A szabályozás mértékében és ütemezésében is példa nélküli az európai piacokon, hiszen az Európai Bizottság irányelvtervezete 2 éves bevezetési időszakkal javasolt hasonló IC szinteket az EU tagországok számára. Magyarországon eközben már „élesben tesztelve” folyik a csökkentett IC díjak alkalmazása, ezzel komoly biztonsági és üzleti kockázatokat nyitva a - mindeddig a nemzetközi trendek élvonalában növekvő - hazai bankkártya-piacnak. A Bankszövetség az elmúlt másfél évben több alkalommal elérte, hogy hatástanulmányok hiányában halasszák el a szabályozás bevezetését, valamint szakmai érvekkel hívta fel a figyelmet a nem kellően előkészített szabályozás veszélyeire, kockázati pontjaira.

POS terjesztési projekt

Nemzetközi kutatások és az MNB korábbi, a készpénzhasználat társadalmi költségeivel foglalkozó tanulmánya is rámutatott, hogy a pénzforgalom modernizálása, az elektronikus csatornák hangsúlyosabb használata évi százmilliárd forintot meghaladó nemzetgazdasági megtakarításhoz vezethet. Ezen célokkal összhangban a Magyar Nemzeti Bank 2013-ban egy támogatási programot kezdeményezett a bankkártyás fizetéseket lehetővé tevő készülékek (POS terminálok) telepítésére. A program a MasterCard anyagi támogatásával, további piaci szereplők és 6 bankkártya elfogadó intézmény (Budapest Bank, Erste Bank, K&H Bank, OTP Bank, Six Payment Services, Takarékbank) részvételével, valamint a Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara aktív közreműködésével valósult meg. A résztvevő elfogadók átfogó szervezési munkával és az ehhez szükséges erőforrások allokálásával sorakoztak fel a kezdeményezéshez, a Bankszövetség a Projektirányító Bizottság tagjaként segítette a program koordinálását. A projekt keretében a Fejér megyében működő értékesítő/szolgáltató vállalkozások két éven keresztül jelentős kedvezménnyel használhatják a bankkártya elfogadáshoz szükséges POS terminálokat. A kedvezményes kihelyezések 2013 szeptemberében kezdődtek meg, és december 31-éig biztosítottak csatlakozási lehetőséget a fejér megyei kereskedőknek. A pilot-projekt kiemelt célja, hogy tapasztalati, lényegi információkat szolgáltatson a bankkártya elfogadás elterjedésének főbb akadályairól, nehézségeiről, lehetőségeiről - így is segítve a pénzforgalom modernizálását.

A Magyar Bankszövetség az aktuális fizetésforgalmi szabályozások - a tranzakciós illeték megemelése, az interchange díj csökkentése, illetve az ingyenes készpénzfelvétel lehetőségének a biztosítása – kapcsán rendszeresen, több alkalommal is levélben fordult Orbán Viktor miniszterelnökhöz, valamint az illetékes minisztérium (NGM) vezetőihez. Leveleinkben egyértelműen rámutattunk, hogy a parlament által elfogadott szabályok – az ingyenes készpénzfelvétel aránytalanul magas szinten történő meghatározása és a kártyás vásárlásokra kivetett illeték fenntartása komoly veszélyeket hordoznak és kedvezőtlen hatásokkal járnak.

7.4. Alapszámla, bankváltás

Európai Unió kezdeményezésre, illetve magyar kormányzati felkérésre két, bankszámlákat érintő bankszövetségi önszabályozás működik. Az alapszámla önszabályozás révén a bankkapcsolatokkal még nem rendelkező ügyfélkörnek kínálunk olcsó és viszonylag sok szolgáltatással rendelkező bankszámlát, míg a bankváltási önszabályozás azon ügyfeleken segít, akik régebbi bankkapcsolatukat kívánják egy új bank szolgáltatásaival lecserélni.

Az önszabályozáshoz csatlakozó tagintézményeink adatai alapján 2013-ban

- összesen 60.400 alapszámlát nyitottak az ügyfelek, köztük 1.600 volt nem magyar uniós polgár. Ez a szám lényegesen meghaladja az induló 2012-es év megfelelő adatait. (21.520 számlanyitás, amelyből 660 a nem magyar uniós polgár.)
- az egyszerűsített bankváltási lehetőséggel élve 2013-ban összesen 4.300 ügyfél kezdeményezett bankváltást, amelyből 2.700 zárult le sikeresen. Ezen adatok lényegében azonosak az előző évvel.

Az elmúlt év során bevezetett új szabályozások, banki terhek (tranzakciós illeték emelése, interchange díj csökkentése, kétszeres ingyenes készpénzfelvétel) megváltoztatták a bankok működési környezetét, ezért mindkét önszabályozás feltételrendszere felülvizsgálatra szorul, melynek során tekintettel kell lenni az EU-ban e tárgyban készülő irányelvére is.

7.5. Bankszövetségi közreműködés az Elektronikus Fizetési és Elszámolási Rendszer (EFER) projektben

A projekt az állam részére történő befizetési tévedések radikális csökkentését célozza, a házibank szolgáltatás igénybevételével. Az állampolgárok és a gazdálkodó szervezetek az állammal szemben fennálló fizetési kötelezettségeik teljesítésére az általuk a napi gyakorlatban alkalmazott elektronikus fizetési megoldásokat használhatják, s egy összegben, egy tranzakcióval akár több bevételi számlára is teljesíthetik a befizetést. A feladat jellegéből adódóan a Bankszövetség a GIRO bekapcsolását javasolta a projektbe, de számos, Bankszövetség szervezte egyeztetést követően az állami projektfelelős más megoldást választott. A projekt irányítói ugyanakkor kérték a Bankszövetség segítségét egy olyan konzultáció megszervezésében, amelyen az összes szóba jöhető tagbankunk, minden érintett szakterületi vezetőjének (e-csatornák, IT fejlesztés, pénzforgalom) ismertetethetik a projekt céljait, működését és a banki csatlakozás részelemeit. A magas banki részvétel mellett lezajlott konzultáció sikeres volt, s azóta már több bank is csatlakozott a rendszerhez.

7.6. A Pénzforgalmi irányelv (PSD2)

A Bankszövetség pénzforgalmi munkacsoportja megtárgyalta az EU Pénzforgalmi irányelve módosításának tervezetét. Ennek alapján a Bankszövetség összeállította és megküldte az Európai Bankföderációnak a magyar bankközösségi véleményét, amelynek főbb pontjai a következők:

- javasoltuk, hogy - eltérő jellegük miatt – különböző módon kerüljenek szabályozásra a bankkártyára és a többi elektronikus fizetési eszközre érvényes előírások,
- a bankkártya esetében hatályban kell tartani a kárbejelentést megelőző ügyfélfelelősség felső kárviselési határát (150 €), míg a többi elektronikus fizetésnél (internetes fizetés, mobil bankolás), a nemzeti sajátosságokkal összhangban, a tagország hatáskörébe utalják a felelősségi határ megállapítását,
- a jelenlegi rendezetlen jogi helyzet helyett, a jogszabálynak kellene rögzíteni, hogy mik az ügyféltől elvárható prudens magatartási minták az elektronikus fizetési eszközök biztonságos kezelését illetően,
- javasoltuk, hogy az irányelv által bevezetni kívánt új pénzforgalmi szolgáltatások (számlainformációs szolgáltatás, fizetés-kezdeményezési szolgáltatás) harmadik fél általi nyújtása esetén egyértelműen szabályozza le az irányelv a számlavezető bank, az ügyfél és a szolgáltatásokat nyújtó 3. fél felelősségi viszonyait.

Javasataink jelentős része beépült az EBF európai fórumokon képviselt véleményébe.

7.7. Az EU Fizetési számla irányelve (PAD⁵)

Az NGM felkérésére több alkalommal is véleményeztük a készülő európai uniós irányelv tervezetét, amely a bankszámladíjak könnyebb összehasonlításánál, a bankváltásnál és az alapszámla megnyitásánál kíván segítséget nyújtani az uniós polgároknak.

A bankszámla díjakat összehasonlító rendszer - amit az irányelv bevezetni javasol - már működik magyar felügyeleti hatóságnál, ugyanakkor az évente, az egyes bankszámlára utólag adandó díjtájékoztató, új feladatot róna a szolgáltatókra. Javasoltuk az NGM-nek, hogy az uniós fórumoknál a tervezett adatmennyiségnél jóval kisebb, az ügyfél által is áttekinthetőbb tájékoztató információ-igényt képviseljen.

Elutasítani javasoltuk az uniós szintű bankváltás lehetővé tételét, mert az életidegen helyzetre kínál megoldást, és rendkívül drága és bonyolult rendszer kiépítését feltételezi. A bankváltás azt segíti, hogy ugyanazon szolgáltatást olcsóbban kívánja az ügyfél egy másik banknál igénybe venni. Ha viszont az ügyfél egy másik tagországi bankot választ külföldre költözésénél, akkor valószínűsíthetően más szervezettől kapja a fizetést és más közszolgáltatókkal kerül kapcsolatba, tehát teljesen más szolgáltatási kör lesz a partnere.

Az alapszámla szabályozás véleményezésekor azt javasoltuk, hogy az irányelv minél több kérdésben hagyatkozzon a tagállamokra, elvégre a szociális kérdések (amelyek közé az alapszámla is tartozik) nemzeti hatáskört érintenek.

Az uniós egyeztetések során a tervezett irányelv számos ponton a bankok számára pozitív irányban változott.

8. Adózás, számvitel

8.1. Adózási kérdések

2013-ban a tranzakciós illeték mellett több más adókérdés is napirenden volt, és a folyamatos szakértői szintű egyeztetések mellett külön, magas szintű munkacsoport is tárgyalt a kormányzattal banki tevékenységeket/termékeket érintő változások kérdéseiről, a kapcsolódó adóvonzatokról. Megelégedéssel fogadtuk, hogy az **elengedett követelések adómentességéért** folytatott több éves kezdeményezésünk eredménnyel járt, és 2014-től a pénzkölcsön elengedés - meghatározott feltételek mellett - mind a magánszemély, mind a hitelt elengedő oldalán adómentessé vált.

További fontos eredmény, hogy a **bankkártya szolgáltatások áfa besorolása** kérdésben az NGM végül megerősítette azt a bankszakmai véleményt, hogy a kártyatársaságoktól igénybevett szolgáltatások egységet alkotnak és pénzügyi szolgáltatásnak minősülnek, s ezért az EU szinten harmonizált általános forgalmi adó szabályai szerint mentesek az áfa alól.

2013 évi új és szigorító intézkedés, hogy az augusztus 1 után keletkező **kamatjövedelmeket** - néhány kivétellel - a 16%-os kamatadó mellett általánosan 6% **egészségügyi hozzájárulás** (EHO) is terheli. (Mivel az állampapírok hozamát nem sújtja ez az elvonás, az EHO bevezetése fokozza az állampapírok megtakarításokat elszívó hatását és ellene hat a hitel/betét mutató javulásának.) A kapcsolódó banktechnikai kérdésekben többször kértünk hivatalos állásfoglalást, és hangsúlyoztuk, hogy az

⁵ Payment Accounts Directive

átfogó fejlesztéssel járó változtatás kivitelezésére nagyon szűkös a hatályba lépésig rendelkezésre álló 30 napos felkészülési idő.

A 2014. évi prudenciális- és adójogszabály változások **az általános kockázati céltartalékra** (ÁKCT) vonatkozó előírásokat is érintették, és így annak az elszámolási szabályait is rendezni kellett. A változás lényege, hogy a korábbi években az adózás előtti eredmény terhére, azaz adómentesen megképzett ÁKCT állománynak az egészét, illetve egy részét egyszeri lépéssel, 2013. december 31-én át lehet vezetni eredménytartalékba akkor, ha az adót, azaz 19%-os hitelintézeti hozzájárulást megfizetik. Az NGM az ÁKCT kezelésével kapcsolatos módosítási javaslatunkat is elfogadta, így a fizetendő hozzájárulás társasági adó jellegű lett, kezelése egyértelműbbé és egyszerűbbé vált; s az opciós átvezetéssel a teljes céltartalék állománynak részbeni átvezetése is lehetséges.

A szektor számára problémát jelent az ügyfelek **KKV kategóriáinak a meghatározása**. A kritériumok folyamatos figyelése kezelhetetlen, és alapvetően az adószabály változtatásban látnánk a megoldást. A nyáron az adóhatóságnál, majd az illetékes minisztériumnál is kezdeményeztük, hogy a gazdálkodók által közölt adóbevallásban szereplő KKV kategóriák alapján az adóhatóság listába szedve tegye közzé a különböző kategóriába sorolt gazdálkodókat. Több KKV finanszírozást segítő program fut, és segítséget jelentene, ha a besorolásra vonatkozó információt egységesen, hivatalos forrásból el lehetne érni. Sajnos kérésünket a hatóságok nem támogatták, alapvetően azért, mert az adatok nem ellenőrzöttek és nincs jogszabályi alapja a közzétételnek. Ezért szövegszerű javaslatot készítettünk elő arra, hogy a KKV kategória jelentése legyen kötelező eleme a gazdálkodók jövedelemadó bevallásainak. A bankadó törvényben ugyancsak szerepel KKV szektorral kapcsolatos előírás, így arra vonatkozóan is készítettünk szövegiigazító javaslatot.

8.2. Számviteli fejlemények

Az **általános kockázati céltartalék** kezelése az adószabályok mellett a számviteli szabályozásban is változást hozott. A 2014-es üzleti évtől kezdődően a hitelintézetek az általános kockázati céltartalék szintjét nem növelhetik, a korábban megképzett összeget csökkenteni pedig egyedül felhasználás útján lehet. A felhasználás szabályai ugyanakkor rendkívül szűk körűek: kizárólag abban az esetben teszik lehetővé a felhasználást, ha a hitelintézet olyan veszteséget realizált, amit korábban értékvesztéssel/ céltartalékkal nem fedezett.

A **hitelintézetek könyvvezetésére vonatkozó számviteli kormányrendelet** javaslatunk szerint a kötelező törlesztési sorrend tekintetében is módosult: akkor szükséges csak a számviteli szabályok szerinti elszámolás sorrendjét tartani, ha erre eltérő rendelkezés nincs. Következésképpen érvényesíteni lehet a Ptk. azon rendelkezését, mely szerint az elszámolási sorrendtől a kötelezett javára el lehet térni. A jogszabály véleményezésekor még több más, nemzetközi számviteli sztenderdek (IFRS) szabályaihoz közelítő módosítási igényt felvetettünk is. Közöttük voltak olyanok, amelyek megoldása érdekében a jogszabályokat előkészítő szakminisztérium 2014 folyamán nyitott a tárgyalásra.

8.3. Az IFRS áttérés kapcsán induló NGM program

A Nemzetgazdasági Minisztérium nyár elején elindította a nemzetközi számviteli beszámolási szabványok (IFRS) szélesebb körű hazai alkalmazását elősegítő, az IFRS-re való áttérés programot.

A hazai számviteli szabályozásnak (HAS) az IFRS felé történő elmozdulásához egyebek mellett az alábbi területeken kell előrehaladni:

- az IFRS szakemberek hiánya miatt szükséges szakképzés;
- az IFRS-HAS közti választás semleges adóhatásának a biztosítása;
- összhangot kell teremteni további jogterületet érintő kérdésekben (pl társasági jog);
- meg kell határozni azt a kört, akiknek kötelező az egyedi IFRS választása, illetve azt, akiknek opcionális.

Vitathatatlan, hogy a pénzügyi szektort egyedi sajátosságai és speciális jogszabályi kötelezettségei (prudenciális követelményeknek való megfelelés, adatszolgáltatási kötelezettségek, monetáris és egyéb statisztikai szempontok, stb.) miatt kiemelten kell kezelni.

Az NGM által irányított és a hazai könyvvizsgálók, tőzsdei vállalatok, pénzügyi ágazati képviselők és a számviteli szakmai szervezetek együttműködésével folyó előkészületek során a Bankszövetség kiemelte, hogy:

- az egyedi szintű alkalmazást a kapcsolódó jogszabályok megnyugtató kiigazítása után, legalább 2 év felkészülési időt követően lehet kötelezően elrendelni;
- 2015-ös pénzügyi évre önként választható legyen az IFRS alkalmazás, ott ahol erre felkészültek;
- a kisebb intézményekre legyen csökkentett tartalmú Kiegészítő Melléklet engedélyezve;
- a konszolidációba tartozó KKV-k önként választhassák az egyedi szintű IFRS alkalmazást;
- a hitelintézetekkel ekvivalens pénzügyi intézményekre (garancia társaságokra) ne legyen előírás, illetve számukra legyen választható az IFRS alkalmazása.

Az IFRS-re való áttérés programja 2014-ben is folytatódik, a munkában a Bankszövetség mellett több tagbank közvetlenül is részt vesz.

9. Bankbiztonság

9.1. Devizahiteles demonstrációk

A Kúria júliusi devizahiteleket érintő döntését követően a devizahitel adósok érdekvédelmi szervezeteként fellépő csoportosulások egyre aktívabban hívták fel magukra a figyelmet utcai demonstrációkkal és a bankok fiókjaiban kárt okozó, az ott dolgozóknak félelmet keltő akciókkal. Augusztus második hetétől az akciók már heti rendszerességgel ismétlődtek, melyben közrejátszhatott a rendőri szervek a megfelelő jogszabályi felhatalmazás hiányának betudható - akkor tapasztalható tétlensége. Őszre a demonstrációk a bankfiókokon túl banki vezérigazgatók, sőt a miniszterelnök ellen is irányultak.

Az MBSZ több levélben kérte az ORFK vezetőit, hogy a bankoknak anyagi kárt okozó, az alkalmazottakban félelmet kiváltó és a köznyugalmat megzavaró akciókkal szemben a erélyesen lépjenek fel a törvényi keretek között.

Augusztus végétől fokozott együttműködés indult a bankok fizikai biztonságért felelős vezetői és a rendőri szervek között a demonstrációk megfékezésére, illetve az azt szervező személyek motivációinak, valamint tömegbázisuk felderítésére. Bár a demonstrációk létszáma igen alacsony (10-35 fő), a résztvevők rendkívül agresszívan hívják fel magukra a média figyelmét. Tipikus, hogy a demonstrációk szervezői korábban ügynökként maguk is aktívan részt vettek a devizahitelek értékesítésében, illetve előfordul, hogy maguk is több, nem a lakhatásukat szolgáló ingatlan fedezete mellett vettek fel nagy összegű devizahiteleket.

9.2. Együttműködés az ORFK-val

2013 második felében több témában folyt szakmai előkészítő munka az ORFK-val együttműködésben:

- A 2013. december 8-tól bevezetett új rendőrségi segélyhívó, valamint tevékenységirányítási és bevetési rendszert érintően a riasztások kezdeményezésére a tevékenységirányítási központokhoz közvetlenül kapcsolt dedikált telefonszámoknak a tagszervezeteink rendelkezésére bocsátása céljából.
- A bűnügyi nyomozás során átadott banktitokra vonatkozó szabályozás módosításában.
- Novemberben az ORFK belső vizsgálatot indított a bűnügyi megkeresésekkel kapcsolatos egyéb problémák azonosítására a folyamatok fejlesztése érdekében. Ehhez kérték a bankok közreműködését a Bankszövetség koordinálásával. A problémákat feltáró információkat az ORFK rendelkezésére bocsájtottuk, ahol az említett munka jelenleg is folyamatban van.

9.3. IT biztonsági kérdések

2013 márciusától megváltozott a kritikus infrastruktúrák, valamint júliustól az állami és önkormányzati intézmények informatikai biztonságának felügyeletét és koordinálását ellátó szervezetrendszer. Az érintett jogszabályok hatálybalépését megelőző időszakban a kialakult intézményi rendszerrel, a magyar CERT feladatokat ellátó Puskás Tivadar Közalapítvánnyal szorosan együttműködött mind a Bankszövetség, mind az egyes bankok. Az említett jogszabály hatálybalépését követően a PTA feladatait részben – a létfontosságú rendszerelemek tekintetében – a katasztrófavédelem központi szerve, részben – az állami és az önkormányzati intézmények tekintetében – a Kormányzati Eseménykezelő Központot (GovCERT) üzemeltető Nemzetbiztonsági Szakszolgálat vette át.

A Bankszövetség IT Biztonsági Munkacsoportjának 2013. évi tervében is foglalt törekvése az IT biztonság állami szervezetrendszerének új intézményeivel a kapcsolat és az együttműködés kiépítése, mely elősegíti a tagszervezetek intézményenkénti IT biztonsági tevékenységének magasabb szinten történő ellátását. Ennek elemeként a munkacsoport decemberben egyeztetést folytatott a GovCERT vezetőjével az együttműködés kialakításának lehetséges formáival kapcsolatosan.

10. Bankszövetségi fejlemények

10.1. A 2013 évi Testületi ülés - Kitüntetések

A Bankszövetség legfőbb döntéshozó fóruma 2013 évi ülésén elfogadta a 2012-es évről készített tevékenységi és gazdálkodási beszámolót, továbbá a 2013. évi költségvetést. A Testületi Ülés a 2014. évi rendes tisztújításig terjedő időszakra ismét Patai Mihályt (Unicredit Bank) választotta a Magyar Bankszövetség elnökének, és ugyanerre az időszakra Hegedűs Évát (Gránitbank) és Zolnai Györgyöt (Budapest Bank) választotta meg az Elnökségben időközben megürült helyekre - az előbbit a kis- és középbankok képviselőjeként. Ugyancsak a 2013. évi Testületi Ülésen került sor a Pénz- és tőkepiaci állandó választottbíróóság tagjainak megválasztására, mivel a korábbi tagok mandátuma (2013. június 30-án) lejárt.

A Testületi Ülés az Alapszabályt is módosította: rögzítette, hogy a Magyar Bankszövetség elődintézménye az 1919 és 1948 között működő Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete (TÉBE). A

módosítás új hangsúlyokkal definiálta a Bankszövetség céljait: a hagyományos érdekképviselési funkció mellett megjelent a hitelintézeti szolgáltatások színvonalának növelése, az ügyfelek bizalmának erősítése, továbbá a pénzügyi kultúra fejlesztése melletti elköteleződés.

A szervezeti változtatások alkalmassá tették a Bankszövetséget arra, hogy az Egyesület a pénzügyi közvetítő rendszer mind nagyobb részének képviselését ellássa. Bővültek a lehetséges érdekérvényesítési platformok is: az Alapszabály lehetővé tette, hogy a Bankszövetség tulajdonosként (részvényesként), illetve bizonyos tisztségekre vonatkozó jelölési jog révén is befolyást gyakorolhasson bizonyos – elsősorban a bankszektor kizsgáló - szervezetek működésére.

A Testületi Ülésen második alkalommal került sor a banki szakértők - közösség érdekében végzett - kiemelkedő munkájának az Aranykaptár Díjjal való elismerésére. 2013-ban a díjat az alábbi kollégák kapták:

- Ónody István (OTP Bank)
- Parkánszki Edina (Erste Bank)
- Berecz Zsuzsanna (KH Bank)
- Lajer Zsolt (Commerzbank)

Az elnökségi tagságot 2013-ban elhagyó Harmati László (FHB) februárban ugyancsak Aranykaptár Díjat kapott, , ahogyan a Takarékbank vezérigazgatói székéből július elején távozó Csicsáky Péter is, míg a Citibankos Batara Sianturi Aranykaptár Emlékéremben részesült.

Az évet lezáró karácsonyi vacsorán Csányi Sándor (OTP Bank) és Surányi György (CIB Bank) a szektor érdekében végzett, több évtizedes munkájuk elismeréseként mindketten a Magyar Bankszövetség által adható legmagasabb elismerést, az Aranykaptár Kitüntetést kapták. A Bankszövetség munkaszervezetéből nyugdíjba vonuló Müller János sok éves munkájáért Aranykaptár Díjban részesült.

10.2. A bankszövetségi munkacsoportok tevékenysége

A banki közösség a különböző szakmai kérdésekben képviselt közös álláspontját (az írásos egyeztetéseken túl) a bankszövetségi bizottságok, munkacsoportok – míg a különösen fontos ügyekben az elnökségi tagok részvételével működő magas szintű munkacsoportok – ülésein alakítja ki. A munkacsoportok 2013-ban is igen aktív munkát végeztek, a különböző témakörökben számításunk szerint több mint 150 ülést tartottak közel háromezer kolléga részvételével. A tárgyalt témák súlyát tekintve a lakossági devizahitelekkel és az ahhoz kapcsolódó jogi kérdésekkel, az új Ptk.-val, a pénzforgalommal, valamint a bankbiztonsággal foglalkozó munkacsoportok érdemelnek kiemelés. A bankokat érintő jogalkotás és egyéb intézkedések intenzitását az is jelzi, hogy az Elnökség évi rendes ülésein túl 2013-ban is több alkalommal tartott rendkívüli, esetenként a leginkább érintett tagok vezetőivel kibővített ülést.

A Külföldi Bankár Klub 2013-ban egy rendezvényt tartott, ezen a Monetáris Tanács egyik tagja volt a vendég, míg a nagy érdeklődést kiváltó 2014. januári ülésen Farkas Ádám, az Európai Bankhatóság főigazgatója tartott előadást.

A bankszövetségi munkacsoportokat érintő fontos fejlemény, hogy 2013 végén döntés született arról, hogy a Magyar SEPA Egyesület szakmai feladatait a jövőben a Bankszövetség, és a keretében megalakuló SEPA munkabizottság veszi át. A bizottság feladata lesz az Európai Pénzforgalmi Tanáccsal (European Council: EPC) való együttműködés biztosítása, a hazai hitelintézetek képviselése

e szervezetben, valamint a nemzeti SEPA stratégia és nemzeti SEPA terv kidolgozása és karbantartása. (Részletesebben lásd a mellékletben.)

2014 elején a kis- és középbankokat képviselő konzultatív fórum is megkezdte működését, amelynek első ülésén bemutatták, hogy az új Ptk. szabta keretek között miként változnak a bankok által alkalmazható biztosítékok.

10.3. Részvételünk az EBF munkabizottságaiban

A pénzügyvilágot érintő globális és európai folyamatokat érintően 2013-ban is az Európai Bankföderáció jelentette az egyik legfontosabb információforrást. Munkatársaink aktívan részt vettek az EBF különböző testületeinek a munkájában, így a végrehajtó bizottság, a szakértői bizottságok és munkacsoportok ülésein. Az üléseken elhangzottak, illetve az EBF-től véleményezésre/tájékoztatásul kapott írásos anyagok alapján folyamatosan nyomon követjük a legfrissebb fejleményeket, tájékozódunk és tájékoztatunk az Európai Unió bankszektort érintő döntéseinek előkészítéséről, a különböző rendeletekről, direktívákról, és az azokkal kapcsolatos bankföderációs álláspontokról. Az EBF közvetítésével ugyancsak szintre naprakészen értesülünk a Bázeli Bizottságban folyó szabályalkotásról, ami feltétlenül hasznos a banki közösség számára. A Föderáció a tagországok közötti információcserének is fontos fóruma, lehetőséget ad arra, hogy egy-egy tervezett intézkedés kapcsán a tagországok kölcsönösen tájékoztassák egymást saját gyakorlatukról.

10.4. Együttműködés a Visegrádi országok bankszövetségeivel

2013-ban a Magyar Bankszövetség továbbra is aktívan vett részt a rendszeres szakmai egyeztetésekben, melyek az ún. „Visegrádi 4-ek” (Csehország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia) bankszövetségei között valósultak meg. Az említett országok a régióban hasonló gazdasági körülményekkel, adottságokkal rendelkeznek, mely elősegíti a közös munka hatékonyságát. A félévente megrendezésre kerülő szakmai konzultációk sorában, novemberben Budapest adott helyszínt a szövetségi szakértők találkozájának. A megbeszélés a Szlovén Bankszövetség részvételével kibővített formában valósult meg. Az aktuális európai és EBF-es banki témák megtárgyalása mellett a bankszektor szabályozási és adózási mintái, valamint a banki fejlődési trendek is napirendre kerültek.

10.5. Vidéki banklátogatások

Az év utolsó hónapjaiban tett személyes látogatások a vidéki tagbankoknál nagyban elősegítették, hogy ismereteket gyűjtsünk a ritkábban látott intézmények adott régióban betöltött szerepéről, stratégiájáról. Ugyanakkor átfogóan tájékozódjunk vidéki tagjaink szakmai álláspontjairól. A Duna Takarékszövetkezet Banknál, a Dél-Dunántúli Regionális Banknál, a Sopron Banknál, valamint a Kinizsi Banknál tett látogatásokon a Bankszövetség munkatársait a bankok felső vezetői fogadták, bemutatták gazdálkodásuk legfontosabb jellemzőit, sajátos vonásait. A találkozók jó alkalmat kínáltak a személyes kapcsolatok kialakítására, a tagok közvetlen informálására. Vidéki tagjaink észrevételeinek figyelembe vételével a kapcsolattartás új csatornájaként 2013 utolsó negyedévében beüzemeltük a konferenciatelefon szolgáltatást, ami hatékony segítséget jelent a munkacsoportok tevékenységében.

10.6. Rendezvények, konferenciák

A PwC Hungary tanácsadóival együttműködve 2013. márciusban számviteli konferenciát tartottunk a folyamatban lévő IFRS 9 Financial Instruments (*Pénzügyi instrumentumok*) nemzetközi szabványról. 2008-ban a szabványalkotók elhatározták, hogy a pénzügyi instrumentumok számviteli elszámolására vonatkozó szabványok összetettségét csökkenteni kell. Az új, az IFRS 9 sztenderd a jelenleg alkalmazott IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement (*Pénzügyi instrumentumok: megjelenítés és értékelés*) szabványt váltja majd fel.

A tervezett változásokról az egyik IFRS 9 project felelős IASB munkatárs, Yulia Feygina tartott tájékoztatót. Emellett a pénzügyi instrumentumok értékvesztésével kapcsolatos folyamatban lévő változtatásokról, illetve azoknak a Basel II-es előírásokkal való összefüggéseiről és egyéb jelentős IFRS változásokról (fedezeti elszámolás, lízing) a PwC nemzetközileg ismert IFRS szakértői tájékoztattak. A szakmai nap kiváló lehetőséget adott a banki működés során felmerülő gyakorlati kérdések megvitatására, illetve formális visszajelzésre az IASB tervezetével kapcsolatban.

Adófórum

December közepén az Ernst&Young tanácsadók közreműködésével megtartottuk a hagyományosan a következő évi adóváltozásokra fókuszáló Adófórumot. A szakmai délutánon az adószabályok közül kizárólag azok kerültek szóba, melyek a hitelintézetek tevékenységét közvetlenül érintik.

Így, a személyi jövedelemadónál kiemelt téma volt a pénzkölcsön elengedés adómentessé válása, a tartós befektetési szerződés (TBSZ) harmadik év szerinti rész-kivét elszámolása, illetve a 2014-től másik szolgáltatóhoz átvihető TBSZ megtakarításokkal átadandó információk köre és az átadás folyamata. A TBSZ hordozhatóság nagy érdeklődést váltott ki bankszakértői körben és az egységes eljárás érdekében a témában ugyancsak érintett Befektetési Szolgáltatók Szövetségét is bevonva külön egyeztetést indítottunk. Emellett az általános forgalmi adónál a folyamatos szolgáltatások számlázást érintő változások, illetve a társasági adónál a bevallást követően feltárt hibák önellenőrzésének a megváltozása is szóba kerültek. Felmerült az új Ptk. által bevezetett 40 eurós behajtási átalány és a kapcsolódó méltatlanul nagy adminisztrációs követelmény miatti törvényszöveg módosítás igénye is, tekintettel arra, hogy a nem megfelelően átvett európai irányelvi szabály okozza a terhet.

Az MBSZ munkatársai más szakmai fórumokon, konferenciákon is aktívan részt vettek. Így előadást tartottak a Menedzsment Fórum II. Pénzügyi fogyasztóvédelmi konferenciáján, a Bankárképző különböző kurzusain, illetve előadói és levezető elnöki feladatokat láttak el a különböző pénzügyi témájú rendezvényeken, konferenciákon.

10.7. Kommunikáció

A Magyar Bankszövetség megjelenése a médiában a banki közösséget érintő témákban 2013 során gyakorlatilag folyamatos volt. Legnagyobb gyakorisággal az online sajtóban szerepeltünk, mintegy 2400 alkalommal, ezt követte a nyomtatott megjelenések száma körülbelül 1300 esetben, és az elektronikus médiumokban való szereplés, hozzávetőleg 550 alkalommal. Összességében a teljes év folyamán több mint 4250 megjelenéssel, illetve említéssel szerepeltünk a magyarországi médiumokban. A közvélemény és a média érdeklődése a következő fontosabb kérdésekre összpontosult:

- A devizahitelezés kérdései, illetve annak kezelése – így az árfolyamgát meghosszabbított és kibővített rendszere - az egész év során kiemelt témaként jelentek meg.

- A pénzügyi tranzakciós illeték bevezetése majd augusztusi megemléke és ennek feltételrendszere, ennek várható kihatása a bankrendszerre, valamint érvényesítése az ügyfelek irányába szintén tartós figyelmet generáltak.
- A kétszeri ingyenes készpénzfelvétel biztosításával kapcsolatos feladatok (nyilatkozatok előkészítése, befogadása, ügyfél tájékoztatás, ATM-ek felkészítése, limitek kezelése) ugyancsak jelentős operációs és kommunikációs munkát eredményeztek.

Az év során a Bankszövetség immár hagyományos sajtóklub-rendezvényeinek keretében, illetve egyéb sajtóeseményeken és 8 hivatalos sajtóközleménnyel adott rendszeres tájékoztatást a sajtó képviselőinek az aktuális kérdésekről.

A tapasztalatok szerint a szövetség üzeneteinek széles körű eljuttatása a nyilvánosság felé továbbra is gyors, hatékony formában tud megvalósulni a gazdasági szakújságírókkal történő párbeszédben. A sajtómegkeresések rendkívül magas száma alapján az újságírók továbbra is meghatározó pénzügyi véleményformálóként tekintenek a Bankszövetségre és annak képviselőire.

2013-ban is számos ügyfél kereste meg a Bankszövetséget segítség és tanácskéréssel, illetve a bankok ügyintézése miatti panasszal. A kérések többsége az árfolyamgát rendszerhez való csatlakozásra vonatkozott, illetve többen jelezték hiteltörlesztéssel kapcsolatos kérdéseiket, problémáikat. Minden megkeresésre válaszoltunk, az egyedi, konkrét eseteket az adott bank illetékes területének továbbítottuk.

MELLÉKLET - NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

I. PRUDENCIÁLIS SZABÁLYOZÁS, FELÜGYELET

A 2013-as év során a globális és az európai hatóságok folytatták és esetenként véglegítették azokat a szabályozási munkákat, amelyek a 2007-2008-as pénzügyi válság nyomán felszínre került hiányosságok megszüntetésére irányultak. Mivel a pénzügyi válságból kiinduló elmélyülő és elhúzódó recesszió súlyos politikai kérdés, a pénzügyi szabályozás fejleményeit a legfelsőbb politikai fórumokon (G20-ak állam és kormányfőinek találkozói, vagy az európai uniós csúcson) is időről-időre áttekintik. Az alábbiakban vázlatosan bemutatjuk az elmúlt év lényegesebb prudenciális szabályozási eseményeit, külön tárgyalva a globális és az európai kezdeményezéseket, röviden kitérve az Európai Bankhatóság tevékenységére, illetve az Európai Bankföderáció reakcióira.⁶

Globális Szabályozás

A globális szabályozás egyik meghatározó letéteményese a **Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB⁷)** 2013 során több alkalommal is értékelte a szabályozási reform terén elért eredményeket, illetve számba vette a még hátralévő feladatokat. A G20 pénzügy-minisztereknek és jegybankelnököknek a pénzügyi reformok előrehaladásáról adott jelentések kitértek a bankok és a bankrendszer biztonságát megerősítő Bázeli III tőkekövetelmény és likviditás szabályozás implementálására; a válságrendezési rezsimre - „too big to fail” (túl nagy, hogy veszni hagyják) probléma kezelését célzó – reformjára, az OTC derivatívákhoz kapcsolatos intézkedések bevezetésére, az árnyékbanki tevékenység szabályozására és nyomon követésére, illetve a pénzügyi piacok biztonságának a növelésére. A too big to fail probléma kezelésénél ki kell emelni a rendszerszempontból fontos intézmények szektoronkénti beazonosítását, a többlet tőkekövetelmény előírását, az intenzívebb felügyeletet (beleértve a kockázatvállalási keretek hatékony felügyeletét), a nemzeti válságrendezési keretek kialakítását, a határon átnyúló szanálási akciók kérdéskörét, valamint a pénzügyi intézmények kockázati kultúrájával kapcsolatos dokumentumot.

A fennmaradó tennivalók között van Bázeli III egyezmény teljes körű és konzisztens bevezetése, (benne a belső minősítésen alapuló (IRB) kockázati modellek aggasztóan nagy eltéréseinek a csökkentésével, illetve magyarázatával), az áttételi rátára, valamint a likviditási mutatókra vonatkozó végleges szabályozás, az intézmények kockázatokra vonatkozó közzétételének a javítása, illetve a nem-fizető hitelekhez kapcsolódó új, összehangolt szabályozás. Ugyancsak 2014-ben véglegesítik az árnyékbankok fő finanszírozási forrását jelentő repo és értékpapír-kölcsönzési piacok szabályozását, a bankok és árnyékbankok kapcsolatára vonatkozó javaslatot, illetve a központi szerződő féllel kapcsolatos banki kitétségek szabályozási sztenderdjét és tőkekövetelményét. További fontos feladat a válság nyomán felszínre került adathiányok megszüntetése, illetve az információ megosztás, információ csere biztosítása, amely témakörben az FSB és az IMF közös projektet működtet.

A pénzügyi piacok biztonsága érdekében a nemzeti hatóságoknak be kell vezetniük a derivatív ügyletekhez kapcsolódó jelentési kötelezettségeket, illetve el kell fogadniuk a szervezett platformon történő központi elszámolásra és kereskedelemre vonatkozó szabályokat, valamint a pénzügyi infrastruktúrák - így a központi szerződő felek - szanálására vonatkozó előírásokat.

⁶ A szabályozási fejlemények részletes tartalmi bemutatását lásd a negyedéves jelentéseink mellékleteiben.

⁷ Financial Stability Board

Az FSB és a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság kiemelt figyelmet fordít a világszinten kialakított közös szabályok bevezetésének a nyomon követésére, így az elmúlt évben a Bazel III csomag, a bankválság rendezési keretek, valamint az OTC derivatívák szabályozásának bevezetését is monitorozták.

A globális szabályozás másik meghatározó szervezete **Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS⁸)** elmúlt évi szabályozási és publikációs tevékenysége lényegét tekintve az alábbi kulcstémák köré csoportosítható:

(1) A válságot követő **szabályozási reformfolyamat** keretében a Bizottság folytatta a Bazel III egyezmény még hiányzó részleteinek a kidolgozását. Az év elején elfogadták **a likviditás fedezeti rátára (LCR⁹) és a likviditásfigyelés (monitoring) eszközeire vonatkozó** végleges útmutatót, melyben módosították a jó minőségű likvid eszközök (HQLA¹⁰) és a nettó készpénzkiáramlás definícióját, valamint az LCR mutató bevezetésének az ütemtervét. Később publikálták annak az LCR mutatóra vonatkozó közös táblázatnak a tervezetét, amelyet a nemzetközileg aktív bankoknak ki kell tölteniük és nyilvánosságra kell hozniuk. Ezen túlmenően alapvetően felülvizsgálták a **kereskedési könyv tőkekövetelményét**, illetve szintén nagymértékben átalakították **az értékpapírosításra vonatkozó előírásokat**. Az **áttételi ráta szabályozás** részleteinek a kidolgozása ugyancsak jelentős lépést jelentett a szabályozási reform teljessé tételéhez. Az említett témakörök 2014-ben is a Bizottság prioritásai maradnak, kiegészítve a nettó stabil finanszírozási mutató (NSFR¹¹) véglegesítésével.

(2) A BCBS 2012-ben elfogadott átfogó, a **felügyeleti konzisztenciát értékelő programja (RCAP¹²)** két különálló, de egymást kiegészítő tevékenység: egyrészt nyomon követik a Bazel III sztenderdek időbeni bevezetését, másrészt értékelik az implementált sztenderdek konzisztenciáját és teljes körűségét, a jelentősebb eltéréseket. A felügyeleti konzisztencia biztosítása érdekében a Bizottság joghatóságokként értékeli a bevezetést. Ezen kívül félévenként publikálja a Bazel III szabályozás bevezetésének bankokra gyakorolt hatását vizsgáló felmérését is.

(3) A BCBS fontos értéknek tartja a szabályrendszer átláthatóságát és érthetőségét. Ennek jegyében 2012 júniusában egy kis munkacsoportot alakítottak, melynek az volt a feladata, hogy tekintse át a bázeli tőkeszabályozási kereteket, és vizsgálja meg, hogyan lehetne csökkenteni a szabályok indokolatlan komplexitását, illetve javítani az eredmények összehasonlíthatóságát. E munka terméke a BCBS **„Szabályozási keretek: Egyensúly a kockázaterzékenység, az egyszerűség és az összehasonlíthatóság között”** című vitaanyaga.

(4) A Bizottság a felügyeleti hatékonyság növelését is kiemelten kezeli. Ennek értelmében közreadta **„A nagykockázat mérésének és ellenőrzésének a felügyeleti keretei”** című dokumentumot. Ez az 1991-ben megjelent hasonló című útmutató helyébe lép, de a hitelkockázatokon túlmutatva, általában a nagykockázat vállalással foglalkozik, illetve az árnyék bankrendszer megfigyelésére és szabályozására is javaslatokat tesz. Ebbe a sorba tartozik az adatok aggregálására, illetve az FX kitettségek kezelésére vonatkozó irányelvek; valamint a külső auditorokra, és a pénzmosással és a terrorizmus-finanszírozással kapcsolatos kockázat kezelésre vonatkozó útmutatók felülvizsgálata is.

2013-ban **az USA szabályozási fejleményeit illetően** kiemelkedően fontos lépés volt, hogy decemberben véglegesen elfogadták **a kereskedési tevékenységet leválasztó „Volcker szabályt”**. Ez a biztosított betéteket elfogadó intézményeknek, illetve a velük tulajdonosi kapcsolatban álló társaságoknak megtiltja, hogy bizonyos értékpapírokkal, derivatívákkal, árupiaci határidős eszközökkel, valamint ezen instrumentumok opcióival rövidtávon tulajdonosként, saját számlára kereskedjenek. A szabályozás ugyancsak korlátokat szab a hedge fund-okba és a magán részvény alapokba való befektetéseknek és a velük való egyéb kapcsolatoknak.

⁸ Basel Committee on Banking Supervision

⁹ Liquidity Coverage Ratio

¹⁰ high-quality liquid assets

¹¹ Net Stable Funding Ratio

¹² Regulatory Consistency Assessment Programme

Tőkekövetelmény és likviditásszabályozás: CRR/CRD4¹³

A mindvégig kiemelt prioritásúként kezelt tőkekövetelmény és likviditásszabályozásra vonatkozó trialógus tárgyalások¹⁴ március végén sikerrel zárultak, a felek kompromisszumra jutottak a CRR/CRD4 szövegében. A megegyezés zálogát a tagországoknak mozgásteret nyújtó rugalmassági csomag jelentette, amelynek értelmében a nemzeti hatóságok három kategóriában (a rendszerszempontról fontos globális intézményekre, a rendszerszempontról fontos egyéb intézményekre, valamint rendszerkockázati pufferként) írhatnak elő rendszerkockázati többlettartalékokat. A puffereken túl a felelős hatóságok nemzeti szinten bevezetett intézkedéseket hozhatnak a rendszer- és makro-prudenciális kockázatok kezelésére, beleértve az olyan érzékeny területeket, mint a saját tőke szintje, vagy a kereskedelmi és lakóingatlanokkal fedezett követelések tőke megőrzési puffere, illetve kockázati súlya. (A Tanács a Bizottság - az EBA-val és az ESRB¹⁵-vel egyeztetett - javaslatára elutasíthatja a nemzeti intézkedéseket.) Az elfogadott szöveg a bankok szempontjából előnyös kompromisszumot jelent a kisebbségi érdekeltségek, a KKV hitelezés, illetve a kereskedelemfinanszírozás kezelését, a hitelérték kiigazítást (CVA¹⁶), a prudenciális szűrők alkalmazását, a központi kormányzatokkal, központi bankokkal szembeni más tagállam devizájában fennálló követelések súlyozását és - összhangban a BCBS dokumentummal - a likviditási követelményeket illetően. Nem teljesen kielégítő a halasztott adóeszközök kezelésére választott megoldás, míg a Bazel I korlát fenntartása, a tőkéből való levonások kezelése (szoftverek), a nem teljesítéskori veszteség (LGD) plafon megemelhetsége egyértelműen: kedvezőtlen. A politika és a közfigyelem fókuszában lévő vezetői javadalmazást illetően végül abban állapodtak meg, hogy a felsővezetők állandó és változó jövedelmének az aránya - bizonyos minősített részvényesi döntésektől eltekintve - legfeljebb 1:1 lehet. 2015-től a bankoknak országonként nyilvánosságra kell hozni profitjukat, a fizetett adót és a kapott támogatást, valamint forgalmukat és az alkalmazottaik létszámát.

Az Európai Parlament által 2013. április 16-án elfogadott szöveg jogi és nyelvi felülvizsgálatát (a fordítások ellenőrzését) követően a Parlament és az ECOFIN¹⁷ júniusban ismételten elfogadta a tőkekövetelmény és likviditás-szabályozást, melynek szövege június 27-én jelent meg az Official Journal-ban, az Unió hivatalos lapjában, majd november végén a helyesbített változatot is közzétették. Az európai bankok működési feltételeit alapvetően meghatározó szabályozás 2014. január 1-től lépett hatályba.

A hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítási és szanálási kereteit szabályozó direktíva (BRRD¹⁸)

A 2008-as pénzügyi válságot követően a bankok stabilitásának a megerősítését célzó szabályozási intézkedések mellett a másik legfontosabb törekvés a pénzügyi intézmények - mindenekelőtt a bankok - válságkezelésének a szabályozása volt. Az FSB 2011. októberi alap-dokumentumának a megjelenését követően az Európai Bizottság 2012. június 6-án tette közzé a hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítási és válságrendezési kereteit szabályozó direktíva tervezetét. A

¹³ Capital Requirements Regulation and Directive

¹⁴ A trialógus tárgyalások résztvevői az Európai Parlament, az Európai Tanács és az Európai Bizottság.

¹⁵ European Systemic Risk Board: Európai Rendszerkockázati Tanács

¹⁶ Credit Valuation Adjustment

¹⁷ Economic and Financial Affairs Council: közkeletűen az unió pénzügyminisztereinek a tanácsa

¹⁸ Bank Recovery and Resolution Directive

direktíva előírásait - a CRR/CRD4 alkalmazási köréhez igazodva - valamennyi hitelintézetre és befektetési vállalkozásra alkalmazni kell, függetlenül azok méretétől és tevékenységétől.

A direktívát a Parlamentben és a Tanácsban egyaránt heves vita kísérte, amit az is jelez, hogy tartalmáról - a 2013 júniusára tervezett elfogadás helyett - csak az elmúlt év decemberében született kompromisszum. A legnagyobb nézetkülönbségek a tulajdonosokat és a hitelezőket a válságrendezésbe bevonó bail-in instrumentumok köre, illetve a bail-in bevezetési időpontja; a betétek bevonhatósága; a speciális menedzser kirendelése; a szanálási és a betétbiztosítási alapok közös kezelése és feltöltési szintje, a szanálási kollégiumokban végzett EBA mediáció kötelező érvénye, az anya-fogadó (home-host) funkciók, valamint az állami beavatkozás szükségessége (fiscal backstop) körül voltak.

Decemberben végül megegyezés született a BRRD tartalmáról, ami lehetővé teszi, hogy a Tanács és a Parlament első olvasatban fogadja el az irányelvet, és az 2015. január 1-től életbe lépjen az unió valamennyi tagországában.

Az irányelv a potenciális válságkezelés mindhárom szakaszára – megelőzés, korai beavatkozás, szanálás – széleskörű és hatékony eszköztárat kínál. A bankoknak évente felülvizsgálandó helyreállítási tervet kell készíteniük a súlyos pénzügyi helyzetben alkalmazandó intézkedésekre, míg a szanálási hatóságok szanálási tervet készítenek a joghatóságukban működő bankokra. A hatóságok a pénzügyi helyzet megrendülése, illetve komoly törvénysértés esetén „átmeneti adminisztrátorokat”, vagy speciális menedzsereket nevezhetnek ki az intézmények élére. A bail-in a Bizottság eredeti (2018-ra vonatkozó) javaslatával szemben már 2016 januárjától hatályba lép. A tagállamoknak ex-ante szanálási alapokat kell létrehozniuk, melyek feltöltöttségének 2025-ig el kell érnie a biztosított betétek legalább 1 %-át. A direktíva kivételes körülmények között, magán források hiányában, az állami segélyre vonatkozó szabályok betartásával lehetővé teszi a bankok időleges állami feltőkésítését. Annak biztosítására, hogy a bankok elégséges veszteségrendezésbe bevonható (bail-in able) kötelezettséggel rendelkezzenek nemzeti hatóságok bankonként - a mérettől, kockázatosságtól és üzleti modelltől függő - minimum követelményt határoznak meg a saját tőkére és a bevonható kötelezettségekre (MREL¹⁹) vonatkozóan. A Bizottság az EBA javaslata alapján 2016-ban dönthet egy valamennyi bankra harmonizált MREL bevezetéséről.

A BRRD szoros kapcsolatban van a betétvédelmi direktívával, illetve az egységes szanálási mechanizmusra vonatkozó rendelettel, így tárgyalásuk során a trialógus szereplői ennek megfelelően jártak el.

A betétvédelmi direktíva (DGSD²⁰)

A betétvédelmi direktíva tárgyalását befagyasztották, amikor a parlamenti képviselők 2012 februárjában a második olvasatban való tárgyalás mellett döntöttek, s csak akkor nyitották újra, amikor a BRRD szanálási alapra vonatkozó szakaszaihoz érkeztek. Innentől kezdve a két irányelvet párhuzamosan tárgyalták, s a szanálási alapokról való megegyezés együtt járt a betétbiztosításra vonatkozó kompromisszummal.

A megegyezés értelmében rövidül a kártalanítási idő: a jelenleg érvényben lévő 20 munkanapos kifizetési idő három lépésben mindössze 7 munkanapra csökken. Az ügyfelek tájékoztatására vonatkozó előírások egységesek és az eddiginél szélesebb körűek lesznek. A jövőben valamennyi betétbiztosítónak előzetes feltöltöttséggel kell működnie. A fedezettségi mutató minimum szintje a biztosított betétek 0,8 %-a, amit 10 éven belül kell elérni. A kockázat arányos díjfizetés értelmében a kockázatosabb üzletpolitikát folytató hitelintézetek a jövőben magasabb díjat fizetnek. Az irányelv lehetővé teszi a betétbiztosítók közötti önkéntes kölcsönnyújtást.

¹⁹ minimum requirements for own funds and eligible liabilities

²⁰ Deposit Guarantee Scheme Directive

Az Európai Bankunió létrehozásának a fejleményei

Az Európai Bankunió (European Banking Union (EBU)) létrehozásának szándékát is 2012. június 6-án, a BRRD tervezetével egy időben hozta nyilvánosságra az unió illetékes testülete. A bankunió az eredeti elgondolások szerint négy pillérre - az egységes EU felügyeletre (SSM²¹), az egységes EU betétbiztosítási rendszerre, egységes válságrendezési/szanálási mechanizmusra (SRM²², valamint az egységes európai szabálykönyvre - épül. A bankunió bejelentése az elhúzódó euró válságra adott válaszként tekinthető, megvalósításának üteme nagymértékben elmaradt a tervezettől.

Az Egységes Felügyeleti Rendszer

Bár az egységes felügyeleti rendszer bevezetésének (a bankok EKB felügyelet alá helyezésének) a határideje egyre inkább kitolódott, az elmúlt év során a legnagyobb előre haladás mégis az SSM megteremtése területén történt. A Parlamenti jóváhagyást (2013. szeptember 12) követően a Tanács 2013. október 15-én fogadta el az SSM-et megalkotó szabályokat. Az ECB-re vonatkozó új rendelet a Hivatalos Lapban való megjelenést követően öt nappal, míg az Európai Bankhatóságra vonatkozó rendelet-módosítás a megjelenést követő napon lépett hatályba. Az egységes felügyelet a Hivatalos Lapban való megjelenést egy évvel követően, 2014 novemberétől kezdi meg működését. Az ECB monetáris és felügyeleti feladatait a potenciális érdekkonfliktusok megelőzésére szigorúan szétválasztják. A felügyeleti feladatok ellátásának előkészítésére az ECB-n belül felügyeleti tanácsot (Supervisory Board) állítottak fel, melynek határozatait - az ECB kormányzótanács elutasítása esetének a kivételével - automatikusan elfogadják. A szabályozás szerint az SSM Felügyeleti Tanácsának tagjai: az elnök, az alelnök (az ECB Végrehajtó Bizottságának az egyik tagja), további négy ECB képviselő (a felügyeleti hatóság általános igazgatói)²³, és minden résztvevő ország felügyeleti hatóságának egy képviselője. A felügyeleti tanácsban a bankunióba belépő, nem euró zóna országok teljes és egyenlő szavazati jogot élveznek. Az EBA rendeletet úgy módosították, hogy az SSM-ben résztvevő országok ne dominálják indokolatlanul az EBA vezető testületeit. Az egységes európai szabálykönyv kialakítása továbbra is az EBA felelőssége marad. Az ECB novemberben a Parlamenttel, december elején a Tanáccsal írt alá egy olyan megállapodást (Memorandum of Understanding (MoU)), amelynek célja az SSM kialakításában és minél gyorsabb felállításában való együttműködés.

Szükség esetén az ECB megállapodást (MoU) ír alá a bankunióból kimaradó tagállamok hatóságaival is, a felügyeleti feladatok terén gyakorolt együttműködésről.

Az ECB a közvetlen felügyelete alá tartozó bankok (a jelenlegi ismeretek szerint 128 darab) felügyeletének tényleges átvétele előtt átfogó értékelést végez a múltból öröklött problémák feltárására. Az átfogó értékelés elemei: a felügyeleti kockázat értékelés (SRA²⁴), az eszközminőség felülvizsgálat (AQR²⁵), és az EBA-val szoros együttműködésben végzett stressz teszt.

Az Egységes Szanálási Mechanizmus

A bankunió további meghatározó elemére, az Egységes Szanálási Mechanizmusra vonatkozó javaslatát a Bizottság némi késéssel, 2013. július elején hozta nyilvánosságra. A rendelettervezet jogi okokból a Bizottságra ruhazza az Egységes Szanálási Hatóság szerepét, míg az érdemi döntések az

²¹ Single Supervisory Mechanism

²² Single Resolution Mechanism

²³ A Felügyeleti Tanács elnökét 5 évre, nem megújíthatóan választják. Az első elnök, Ms Daniele Nouy kinevezését a Parlament december 11-én is hagyta jóvá. 2014. január elején az ECB a négy általános igazgatóját, a létrehozandó négy igazgatóság vezetőjét is megnevezték.

²⁴ Supervisory Risk Assessment

²⁵ Asset Quality Review

Egységes Szanálási Testületben (SRB²⁶) születnének. A szanálás szükségességét az EKB jelezné, míg a szanálás előkészítése, a szanálási terv kidolgozása a Testület hatásköre. A bank szanálás alá helyezéséről és ennek időpontjáról végső soron a Bizottság dönt, továbbá meghatározza a szanálási eszközök és az Egységes Szanálási Alap (SRF²⁷) felhasználásának kereteit. A szanálási terv végrehajtásáért a nemzeti szanálási hatóságok felelősek az Egységes Szanálási Testület felügyelete alatt.

Az SRM-mel kapcsolatban éles viták folytak a tagországok között, melyek fókuszában a döntéshozatali rendszer, a Bizottság szerepe; az Egységes Szanálási Testület szavazási eljárása, arányai; az SRM hatóköre; az SRM finanszírozása (egységes alap, vagy a nemzeti szanálási alapok együttműködése); a bail-in bevezetésének az előrehozatala; valamint az SRB székhelye voltak.

Az ECOFIN december 18-i ülésén a tagállamok végül megegyezésre jutottak az Egységes Szanálási Mechanizmus tartalmáról, egyúttal felhívták a soros elnökséget, hogy kezdjen tárgyalásokat a Parlamenttel az SRM jelen parlamenti ciklusban történő (2014. május előtti) elfogadásáról. A bankunió tagjai kötelezettséget vállalnak, hogy a nemzeti szinten felállítandó szanálási alapokat egy 10 éves átmeneti periódus során egységes alappá alakítják. (Az első évben a nemzeti szanálási alapok 10, a második évben 20, míg a tizedik évben 100 százalékát adják át a közös alapnak, s ehhez igazodva változik a szanálási költségekből való részesedés is.) A tagállamok miniszterei a megfelelő fiskális támasz alkalmazásáról is megegyeztek. Az SRM a résztvevő országok valamennyi bankjára vonatkozik. Az Egységes Szanálási Testület az ECB által közvetlenül felügyelt bankok szanálási terveiért és eljárásaiért lesz felelős, még a többi bank szanálását a nemzeti szanálási hatóságok végzik, de minden az Egységes Szanálási Alapot érintő esetben az SRB dönt, és akkor is direkt módon utasíthatja a szanálás alatt álló bankokat, ha a nemzeti szanálási hatóságok intézkedései nem felelnek meg az SRB döntéseinek.

Az SRF közössé tételének a sebességét, illetve a döntési mechanizmusokat érintően továbbra is jelentős nézetkülönbségek vannak a Tanács és a Parlament között. Sikeres megegyezés esetén az SRM 2015 januárjától lép életbe, így minimális lehet az az időszak, amikor az Egységes Felügyelet az Egységes Szanálási Mechanizmus nélkül működik.

Az egységes betétbiztosítás kialakítása már korábban a politikai kompromisszumok áldozata lett, e területen a tagországok csak a meglévő rendszerek további harmonizálására vállaltak kötelezettséget.

Szerkezeti reform

Nem szerepelt az Európai Bizottság prioritásai között, így 2013-ban kevés előrelépés történt a bankszektor szerkezeti reformját illetően. Mint ismeretes a Liikanen Bizottság 2012 szeptemberében nyilvánosságra hozott jelentésében egy bizonyos nagyságrend/összeghatár feletti kereskedési tevékenység kötelező leválasztását javasolta. Az Európai Parlament Gazdasági és Monetáris Bizottsága (ECON) saját kezdeményezésű jelentésében támogatta a kockázatosnak ítélt tevékenységek szeparálását. A kérdéskörben megfogalmazott bizottsági javaslatot ugyanakkor aktuálissá tette, hogy az Egyesült Királyság után számos uniós tagállam – köztük Németország és Franciaország is – az egységes piacot veszélyeztetve, saját szabályozás mellett döntött. A Bizottság végül csak 2014. január végén hozta nyilvánosságra a bizonyos kereskedési tevékenységek leválasztására irányuló javaslatát, amely sok tekintetben megengedőbb a Liikanen Bizottság javaslatainál.

Eszerint a korlátozás csak a rendszerszempontról fontos globális bankokra, illetve a bizonyos összeghatárokat (30 milliárd euró mérlegfőösszeg és 70 milliárd eurónál nagyobb kereskedési

²⁶ Single Resolution Board

²⁷ Single Resolution Fund

tevékenység) három egymást követő évben túllépőkre vonatkozik. (A jelenlegi adatok szerint 29 EU bank tartozik az így meghatározott csoportba.) A korlátozás értelmében a hitelintézetek számára tilos, vagy csak elkülönített kereskedési egységben végezhető a szűkebb értelemben vett tulajdonosi kereskedés, valamint a hedge fund-okban való tulajdonlás, azok finanszírozása, a velük kapcsolatos kockázatvállalás. A felügyeletnek bizonyos korlátok túllépése esetén felhatalmazást kapnak további kereskedési tevékenységek leválasztására. Vizsgálniuk kell a bankok kereskedési tevékenységét - különös tekintettel az árjegyzésre a teljes értékpapírosításra és a derivatív ügyletek összességére - abból a szempontból, hogy az nem veszélyezteti-e a bank, vagy a pénzügyi rendszer stabilitását. (Az EU tagállamok szuverén kötvényei nem tartoznak a felügyeleti vizsgálat alá.) A javaslat a leválasztással kapcsolatban meglehetősen széleskörű mérlegelési jogot biztosít a felügyeletnek. Ugyanakkor a reformmal érintett bankok felügyeleti hatósága döntően az ECB lesz, ami biztosíthatja az egységes elbírálás érvényre jutását. Azok a tagállamok, ahol hasonló célú leválasztási szabályok vannak érvényben, az Európai Bizottság igazolásával derogációt kaphatnak a leválasztási szabályok alkalmazása alól.

Egyéb szabályozási fejlemények

A fentiekén túl az elmúlt év jelentősebb prudenciális szabályozási fejleményei között említhető még az Európai Bizottság pénzügyi konglomerátum direktíváról (FICOD²⁸) készített jelentése, a gazdaság hosszú lejáratú finanszírozásáról kiadott zöldkönyv, a hitelminősítő ügynökségekről (HMÜ-k) szóló rendelet módosítása, az állami támogatási szabályok 2013. augusztus 1-től érvényes módosítása, valamint az árnyékbanki tevékenység és a pénzpiaci alapok (MMFs²⁹) szabályozására irányuló bizottsági javaslat.

Az Európai Rendszerkockázati Testület áprilisban ajánlást adott ki a makro-prudenciális politika közbelső céljaira és eszközrendszerére. A FOREX hitelezéssel kapcsolatos ajánlásainak a 2011. szeptemberi közreadása után az ESRB több mint két év elteltével értékelte, hogy az egyes tagországok mennyiben felelnek meg az ajánlásainak.

Az Európai Bankhatóság tevékenysége

Az EBA szabályozási tevékenységének a középpontjában - küldetésének megfelelően – működésének harmadik évében, 2013-ban is az egységes szabálykönyv kidolgozása állt. A CRR/CRD4-hez kapcsolódóan az EBA nagyszámú szabályozási, illetve végrehajtási technikai sztenderd tervezetet készített, amelyek elfogadása a tőkekövetelmény és likviditásszabályozás csúszása miatt sajnálatos késedelmet szenved. A sztenderdeken kívül az európai szabályozás egységességét kívánják biztosítani a likviditással kapcsolatos vitaanyagok, a belső modellhasználatot érintő konzultációk, illetve a kockázattal súlyozott eszköz (RWA) számítás konzisztenciájáról készített jelentés is. A helyreállítási és szanálási direktívával kapcsolatos EBA munkálatok szintén az egységes európai szabálykönyv, az egységes piac érdekében történnek. Az európai bankrendszer stabilitásának a fenntartását célozza, hogy a tőkekövetelmény szabályozás júniusi kihirdetését követően az EBA javaslatot tett a felügyeletnek az alapvető tőke (Core Tier 1 capital) megőrzésére a CRR/CRD szabályozás teljes hatályba lépéséig (2019. január 1.) terjedő időszakra. Ugyancsak a stabilitás megőrzését segíti a Bázeli III szabályozás folyamatos monitoringja.

Az EBA feladatai között a kockázat értékelési tevékenység is kiemelt fontosságú. Az EBA félévente elvégzi az európai bankrendszer kockázati értékelését, valamint kockázati térképet készít az európai bankokról, míg a pénzügyi szektorok kockázatait (cross-sectoral risks) az Európai Felügyeleti

²⁸ Financial Conglomerates Directive

²⁹ Money Market Funds

Hatóságok Közös Bizottsága értékeli, a feltárt kockázatok kezelésére is javaslatokat téve. A felügyeleti tevékenységet tekintve az EBA az EU bankszektor fő kockázatainak az azonosítására, elemzésére és kezelésére koncentrál, nyomon követi a bankok tőkéjét és tőketervezését, elősegítve az új sztenderdek elérését.

Magyar szempontból az EBA 2013-as dokumentumai közül különös jelentőséggel bír a felelős jelzáloghitelezés és a fizetési nehézségekkel küzdő adósok kezelésének a jó gyakorlatára vonatkozó állásfoglalás, valamint a nem fedezett ügyfeleknek nyújtott devizahitelek tőkeigényének a felügyeleti felülvizsgálat során történő meghatározását szabályozó útmutató.

Fogyasztóvédelmi feladatkörében az EBA minden évben elkészíti jelentését a fogyasztási piac trendjeiről. Az EBA nagymértékben elkötelezett a banki ügyfelek mellett és elősegíti a termékek átláthatóságát, egyszerűségét és korrekt voltát.

Az elmúlt évből ki kell még emelni az EBA ESMA-val közös akcióját az Euribor és a benchmark készítés megerősítése érdekében.

Az Európai Bankföderáció lobby tevékenysége

Az Európai Bankföderáció 2013-ban is erőteljes érdekvédelmi tevékenységet folytatott úgy a globális, mint az európai szintereken. Az elmúlt évekhez képest érzékelhető változást jelentett, hogy a fontos szabályozási kérdésekben a nyilvánosság előtt is a korábbinál gyakrabban fogalmazta meg álláspontját.

Az EBF minden lehetséges fórumon síkra szállt a - globálisan is - versenysemleges szabályozás, az azonos versenyfeltételek és az egységes európai piac mellett. A CRR/CRD4 elfogadását követően - miközben üdvözölte az új szabályozás nyújtotta biztonságot - csalódottságát fejezte ki amiatt, hogy nem sikerült nagyobb előre lépést tenni az egységes európai szabálykönyv tekintetében. A BRRD irányelv esetében következetesen képviselte a bail-in-be bevonható eszközök, illetve a bail-in bevezetési időpontjának az egységesítését.

Az EBF támogatta a bankunió bevezetését, beleértve az Egységes Szanálási Mechanizmus megteremtését, de előfeltételként jelölte meg az Egységes felügyeleti Rendszer működését, a BRRD tagállamok belső hatályba lépését, valamint az öröklött veszteségek előzetes rendezését.

Az EBF mindent elkövetett annak érdekében, hogy az SSM bevezetését megelőző átfogó értékelés átlátható módon történjen, s eredményeit a szakmai és a szélesebb közönség megfelelő módon tudja értelmezni. A szerkezeti reformot érintően az EBF következetesen képviseli a válságban is bizonyított, univerzális bankmodell megőrzésének a szükségességét. Álláspontja szerint a szerkezeti reformról való döntés előtt meg kellene várni a többi szabályozási lépés tényleges érvényre jutását.

II. AZ EGYSÉGES EURÓ PÉNZFORGALMI TÉRSÉG, A SEPA KILÁTÁSAI 2014-RE

A SEPA projekt minőségileg új szakaszába érkezik 2014 folyamán mind pán-európai mind hazai vonatkozásait illetően. Az ún. SEPA végdátum rendelet³⁰ értelmében az euró fizetésekkel illetően az euró zónához tartozó tagállamokban 2014. január 31.-ig míg a zónán kívüliek esetében 2016. október

³⁰AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS TANÁCS 260/2012/EU RENDELETE az euróátutalások és -beszedések technikai és üzleti követelményeinek megállapításáról és a 924/2009/EK rendelet módosításáról

31.-ig kell végrehajtani a SEPA szabványokra történő átállást mind az átutalások mind a beszedések esetében. Az Európai Központi Bank második migrációs jelentése³¹ az egyes modellek tekintetében elvégzett felmérése eredménye szerint valószínűsíthető, hogy a zónabeli tagállamok számára kitűzött határidőre nem minden érintett tud felkészülni, ami szabályozói beavatkozást vonhat maga után. Jelentős változások várhatók a folyamat irányításában, hatásosságának és hatékonyságának javítása érdekében, mivel 2014-ben megkezdí működését egy új összetételű intézmény, a SEPA Council helyébe lépő Euro Retail Payments Board (ERPB). Ennek, a kínálati oldalt képviselő szervezetei között továbbra is megtalálható lesz az European Payments Council (EPC). E változásokra is tekintettel az EPC is újjá szervezi önmagát, mivel a jövőben sokkal hangsúlyosabban jelentkező és előtérbe kerülnek azok a feladatok, amelyek a modellek működtetésével és működésével kapcsolatosak, szemben azokkal, amelyek a SEPA eszköztár kidolgozásával függtek össze.

E változó pán-európai környezetben 2013 végével megváltozott a hazai, SEPA-t illető bankközi együttműködés kerete is, és a kapcsolódó feladatok menedzselése is. A Magyar SEPA Egyesület (MSE) és a Magyar Bankszövetség (MBSZ) között 2013. december 16-án létrejött megállapodás értelmében 2014-től a MBSZ átveszi az MSE feladatait. Ez azt jelenti egyfelől, hogy a jövőben a MBSZ lép az MSE nemzetközi kapcsolatrendszerébe, azaz – többek között – képviseli az EPC-ben, annak munkacsoportjaiban, a hazai bankközösséget. Másfelől, az MSE-től átvett folyamatban lévő feladatokon dolgozó munkacsoportokon túl – figyelemmel az EPC-ben lezajló, az év folyamán kialakuló végleges szervezeti felépítésre, továbbá a folyamatos és újonnan keletkező feladatokra – új munkacsoportok – várhatóan az innovatív fizetési megoldásokkal foglalkozók – jöhetnek létre. Az MBSZ SEPA munkabizottsága szervezetében követni fogja az MSE-ben bevált két-szintű szervezetet, amennyiben szakmai döntéseit a munkabizottság tagjaiból álló Irányító Bizottság fogja meghozni azoknak az előterjesztéseknek az alapján, amelyeket az adott témákra létrehozott állandó vagy eseti munkacsoportok dolgoznak ki. E keretek között induláskor a SEPA Fizetési Modellek és a Számlakivonat munkacsoport, továbbá a SEPA fizetési modellekhez történő csatlakozást támogató szervezeti egység, a NASO (National Adherence Support Organisation) jön létre. Amikor a MBSZ úgy döntött, hogy átveszi a megszűnő MSE-től a SEPA-val kapcsolatos folyó és jövőbeni feladatokat, akkor több szempontot is szem előtt tartott. Szervezeti keretein belül szélesebb tagi körre támaszkodhat, a bankok felső-vezetésével intenzívebb kapcsolattartásra alapozva a teljes bankrendszert aktivizálhatja, és a MBSZ más szakmai munkacsoportjait is bevonhatja. Így végezhetőek el eredményesen és teljes körűen azok a kínálati oldali pénzforgalmi szakmai, illetve a keresleti oldali érintettek SEPA tudatosságának elmélyítését szolgáló tájékoztatási feladatok is, amelyek a Magyarországra érvényes 2016. október 31-i migrációs határidőig hátra vannak.

³¹ SECOND SEPA MIGRATION REPORT, October 2013, ECB